

School des ruiters te paard

<https://hdl.handle.net/1874/30399>

ADA 4056

B. N. 1263

SCHOOL

DES RUITERS

TE

PAARD.

BREDA,
BIJ BROESE & COMP.

—
1842.

INLEIDING.

Bij den aanvang van het onderrigt in het rijden zal de onderwijzer zijne aandacht vestigen op de houding des ruiters , vervolgens op zijn evenwigt , daarna op het besturen des paards ; en het daartoe aanbrengen der hulpen. Hij zal zich op dat punt in de rijbaan plaatsen , vanwaar hij het best een en ander kan nagaan , en in het begin te voet zijn onderwijs geven .

De kommando's tot bewegingen , welke achtervolgens door elken ruiter moeten uitgevoerd worden , zullen in deze school *Zeggenderwijze* worden uitgesproken.

Niettegenstaande de lessen, in dezelve vervat, door de ruiters zijn doorgelopen, zullen zij na de najaarsmanoeuvres worden herhaald, ten einde de manschappen meer en meer in de *rijkunst* te oefenen, en zoo mogelijk tot remonteberijders op te leiden. Alsdan echter zal men zich minder aan de volgorde der lessen behoeven te houden, dan wel op die gedeelten letten in welke de ruiters blijken geven, het minste geëfend te zijn.

SCHOOL DES RUITERS

TE

P A A R D.

INHOUD DER EERSTE LES.

EERSTE GEDEELTE.	
Aantal en kleeding der ruiters en uitrusting der paarden.	Bewegingen der hand. Werking der teugels. » der beenen. » van handen en beenen.
Het geleiden der paarden naar de rijbaan.	Vooruitgaan. Ophouden.
Opstellen der paarden en houding des ruiters naast hen.	Van gelederen afstand tot gewonen overgaan. Van gang veranderen.
Benaming der deelen van het paard.	Van hand veranderen. Teruggaan.
Opspringen.	Ophouden na het teruggaan.
Houding te paard.	Wendingen stilstaande.
Algemeene regels omtrent de houding.	Gelederen- en gewonen afstand nemen.
Binnen en buitenzijde der rijbaan.	Wendingen in den gang. Den draf uitstrekken en verkorten.
Stelling der handen.	De les eindigen.
De teugels verlengen en verkorten.	Afspringen.
De teugels kruisen en verdeelen.	Het geleiden der paarden uit de rijbaan.

TWEEDE GEDEELTE.

Rijden op den zadel.
 Kleding der ruiters.
 Het zadelen.
 Het geleiden der paarden naar
 de rijbaan.
 Opstijgen.
 Zit op den zadel en herhaling
 der bewegingen van de
 voorgaande les.
 Eindigen der les en afstijgen.
 Het geleiden der paarden uit
 de rijbaan.

DERDE GEDEELTE.

Rijden met sporen.
 De sporen.
 Rijden in de tweede stelling
 der handen.
 Afmarcheren.
 Verdeelen der gelederen.
 De groote volte.

De kleine volte.
 Van de plaats in draf gaan.
 Uit den draf halt houden.
 Vereenigen der gelederen.
 Overschenkelen.
 Het gelid in het midden der
 rijbaan stellen.
 Sluiten en openen der rijen.
 Wendingen op het midden.

VIERDE GEDEELTE.

De galop.
 Aanspringen.
 Opklimming bij de oefening
 in galop.
 Vier ruiters of de geheele ko-
 lonne uit den draf den
 galop doen aannemen en
 daaruit in draf overgaan.
 Insgelijks uit den stap den
 galop doen aannemen en
 daaruit in stap overgaan.
 Het korte wenden.
 Rijden met beugels.

AANTAL EN KLEDING DER RUITERS EN UIT-
 RUSTING DER PAARDEN.

1. Het aantal ruiters zal bij het begin van dit onderwijs niet meer dan vier bedragen, gekleed in stalbuis, rijbroek en rij schoenen zonder sporen.
 De paarden zullen de deken opgelegd en de afriktinstrens aan hebben.
2. De deken wordt in de breedte in tweeën, daarna nog eens in tweeën gevouwen, en vervolgens in tweeën toegeslagen, met de opene zijde regts en

naar voren , midden op den rug des paards gelegd , zoodanig dat de schoft vrij blijft , en met den singel bevestigd , waarvan de eindriemen door de passanten gestoken worden.

De afrigtingstrens moet zoodanig het paard zijn aangedaan , dat het mondstuk der kleine trens aan de lagen ligt , en de lippen niet optrekt ; het gebid der groote trens iets lager. De gesp van het kopstuk moet tusschen de ooren liggen , het frontdeel opgeschoven worden tot aan dezelve , de bakstukken achter de jukbeenderen en de keelriem zeer los zijn.

3. Aan het hoofd van elke afdeeling moet een korporaal of afgerigt ruiter rijden , om de tijdmaat van den gang aan te geven. Men bezigt zoo mogelijk bij dezelve twee onderwijzers , waarvan de een van eene chambrière is voorzien , om zoo noodig de paarden aan te drijven , mitsdien de ruiters in de eerste lessen uit hunne houding zouden geraken , indien zij zelve de hulpen daartoe moesten aanbrengeu.

HET GELEIDEN DER PAARDEN.

4. De ruiters worden in één gelid met geslotene rijen geplaatst.

De teugels der groote trens blijven op den hals des paards ; die van de kleine zijn afgedaan , welke de ruiter met de geslotene regter hand eene handbreed onder den mond van het paard aanvat , met de twee eerste vingers tusschen dezelve , de beide laatste om den regter teugel , de duim op den linker gestrekt. De linker hand neemt het uiteinde derzelve , en hangt langs de zijde af.

Om de paarden te geleiden houdt de ruiter met

de rechterhand, waarvan de duim naar boven, de pink naar beneden is en de nagels naar het ligchaam moeten zijn gekeerd, het hoofd des paards omhoog. Links zijwaarts van hetzelfde blijvende, tracht hij het aldus te doen vooruitgaan, zonder het aan te zien.

Hij volgt zijnen voorman op den afstand van zes passen.

5. Is het paard onwillig, zoo gaat hij zijwaarts vóór het hoofd.

Is het te driftig, zoo moet hij aan den schouder terugblijven en het door geven en nemen der teugels neven zich trachten te houden. Deze werking der teugels zal gevoeliger moeten zijn, wanneer het paard springt, doch nimmer met rukken mogen gepaard gaan. Slaat het met de voorbenen naar den geleider, zoo zoekt deze met den elleboog steun tegen den hals des paards, en bedwingt het door gevoelig de teugels te doen werken. Dit laatste wordt ook tegengegaan, door den rechter trensteugel aan den singel te bevestigen.

**OPSTELLEN DER PAARDEN IN DE RIJBAAN EN
HOUDING VAN DEN RUITER NAAST HEN.**

6. Wanneer de ruiters in de rijbaan komen, plaatsen zij zich in het midden derzelve, naast en op drie passen van elkander, met het front naar de lange en den rechten vleugel des gelids zes passen van de korte zijde. Daarna worden de teugels over den hals van het paard gedaan, zoodanig dat zij aan beide zijden gelijk ahangende, vóór die der groote trens en deze eene handbreed vóór de schoft komen te liggen.

Om het paard vierkant te stellen, dat is: het

in een langwerpig vierkant zóó te plaatsen, dat zijne voeten juist in de hoeken daarvan komen, treden de ruiters voor het hoofd des paards, vatten met de regterhand den linker, en met de linker den regter ring der groote trens, ten einde, door het hoofd op te rigten en regts of links te brengen, deze stelling te verkrijgen.

7. Vervolgens nemen zij aan de linker zijde van het paard de houding van (*op de*) plaats rust aan, het hoofd met de ooren des paards gerigt en vatten met de regterhand, op eene handbreed van den mond de teugels der kleine trens, de beide voorste vingers tusschen dezelve, de laatste om den regter, de duim op den linker teugel, de nagels benedenwaarts, zooveel mogelijk het hoofd des paards loodregt stellende.

BENAMING DER DEELEN VAN HET PAARD.

8. Vóór het opzitten wordt de ruiter, tot beter begrip van het onderrigt, in de verdeeling des paards onderwezen.

Het paard wordt verdeeld in :

De voorhand,
Het lijf,
De achterhand.

Tot de voorhand behooren :

Het hoofd, de hals, de schoft, de borst, de schouders en de voorbeenen.

Tot het lijf :

De rug, de ribben, de buik, de lendenen en de flanken.

De achterhand bestaat uit :

Het kruis, de heupen, de billen, den staart en de achterbeenen.

9. De onderwijzer kommandeert :

1. GEEFT ACHT ,
2. *Regts (links)* == RIGT U ,
3. STAAT.

Op het eerste kommando, trekken de ruiters den regter voet naast den linker en nemen de houding aan.

Op het tweede rigten zij zich.

Op het derde worden de hoofden regtuit geplaatst.

De rigting wordt slechts eenmaal, en wel bij het begin der les gekommandeerd, moettende de ruiters zich vervolgens zonder kommando rigten.

OPSPRINGEN.

10. De onderwijzer kommandeert :

Maakt u gereed == OP TE SPRINGEN.
Een Tempo, Twee bewegingen.

Op het laatste gedeelte van dit kommando maakt de ruiter regtsom, laat de teugels der kleine trens los, neemt met de regter hand den linker teugel der groote trens, de nagels benedenwaarts, maakt eenen pas regts, doet de regter hand langs den teugel tot het einde afglijden en brengt haar omhoog, zoodanig dat, terwijl de teugels daardoor ligt en gelijkmatig aangehouden zijn, het paard vóór noch achteruit gaan kan. Hij steekt vervolgens den duim tusschen deze, en plaatst de linkerhand, die haren derden vinger insgelijks er tusschen steekt, en zich daarna ligt sluit, op den kam.

Op TWEE.

Werpt hij met de rechter hand het uiteinde der teugels rechts over, vat eene vlok manen die hij in de linker hand overgeeft en om den duim wikkelt. Hij sluit daarop de linker hand en plaatst de rechter op de schoft, de duim links, de vier vingers rechts.

SPRINGT = OP.

2 Tempo's.

1^e Tempo. Op het eerste gedeelte van het kommando, moet de ruiter door eenen krachtigen sprong, ondersteund door beide armen, zich vlug en loodrecht opgeven, de manen naar zich toetrekken. Het bovenlijf zal zich niet over het paard buigen, de lendenen zullen ingetrokken, de kniën aan het paard gedrukt en de voeten gesloten zijn.

2° Tempo. Op het laatste gedeelte wordt het rechter been uitgestrekt over het kruis van het paard gebracht; de ruiter zet zich zacht neder, neemt den rechter teugel met den duim en de drie eerste vingers der rechter hand, laat de manen uit de linker los en stelt beide handen in de houding.

De beweging van het kommando: *Op* moet te gelijk met die van: *Springt* verklaard worden, om den ruiter niet lang in de houding van *Springt* te doen blijven.

DE HOUDING TE PAARD.

11. *Het hoofd* moet recht, ongedwongen en uit de schouders, de kin een weinig ingetrokken zijn; de oogen zullen tusschen de ooren van het paard doorzien.

De schouders moeten natuurlijk doorzakken en teruggebracht zijn, zoodat de borst vooruit komt.

De bovenarmen loodregt langs het lijf afhangen.

De voorarm moet met den bovenarm eenen rechten hoek maken, en het midden van zijne binnenzijde zacht tegen het bovenlijf gesloten zijn.

De handen, waarin de teugels verdeeld zijn, worden ter hoogte van den voorarm opeene handbreedte van elkander geplaatst, en gesloten; in de polsgewrichten een weinig binnenwaarts gebogen, zoodat de duimen, die op het tweede lid van den wijsvinger moeten zijn uitgestrekt, in de verlenging van den naad der mouw komen; de pinken naar onderen.

De lendenen moeten bij het uitstrekken van het bovenlijf, zonder stijfheid, regtgehouden worden, en bij sterke bewegingen van het paard buigzaam blijven.

Het bovenlijf moet in den zit loodregt en gelijkmatig op de beide zitbeenderen en de kloof dragen.

De dijen worden van de heup af naar binnen gedraaid, zoodat de knieschijf naar voren komt.

De kniën moeten zooveel mogelijk teruggebracht worden, zonder dat hieruit een staande zit geboren wordt.

De beenen moeten loodregt en zoo dicht langs het paard afhangen, dat zij het even voelen.

De punten der voeten een weinig buitenwaarts gedraaid, de hielen om laag gedrukt zijn.

ALGEMEENE REGELS OMTRENT DE HOUDING.

12. *Het bovendeel*, dat is van en met het hoofd tot aan de heup, moet, met uitzondering van de hand, zeer rustig en ongedwongen blijven.

Het middendeel, dat is van de heup tot en met de knie, moet onbewegelijk en als het ware aan het paard verbonden zijn.

Het onderdeel, dat is van de knie tot en met den voet, moet, tot het gebruik der beenen, in de kniegewrichten los gehouden worden.

De dijen dragen, door het aansluiten harer binnenzijden, tot eenen vasten zit bij; dit moet echter niet met te veel kracht geschieden, daar zulks den ruiter bij eenigen duur vermoeijen zou.

Het meer vast aansluiten met de dijen en kuiten wordt slechts noodzakelijk, wanneer de paarden het hoofd tusschen de beenen trachten te steken, bij het springen in snelle gangen en bij het halt houden.

Bij halt houden en teruggaan, zal de ruiter, door goed door te zitten en het bovenlijf uit te strekken, beletten dat zijn ligchaam voorovervalt.

Steigert het paard of slaat het achteruit, zoo brengt hij, in het eerste geval, het bovenlijf evenredig aan den graad, waarin de voorhand zich verheft, voorover; in het laatste geval terug.

Bij wendingen doet hij, terwijl het ligchaam onbewegelijk blijft, het gewigt daarvan op het binnen zitbeen overgaan.

BINNEN EN BUITENZIJDEN DER RIJBAAN.

13. Men verklaart den ruiter, wat door binnen en buitenzijde wordt verstaan, en de namen, die die daarvan ontleend zijn.

Die zijde van den ruiter en het paard, welke

naar de binnenzijde van de rijbaan of den kring waarin gereden wordt, gekeerd is, heet de binnenzijde.

Bij wendingen en het overschenken is de binnenzijde die, naar welke deze bewegingen geschieden.

De buitenzijde is de tegenovergestelde.

Hiervan zijn eenige namen als: binnenhand, buitenteugel, binnenbeen, enz. ontleend, ter vervanging van *regter* of *linker* hand, teugel, been, enz.

STELLING DER HANDEN.

14. Bij het besturen des paards met de trens, kunnen de handen in twee stellingen geplaatst zijn, te weten in de *eerste* en *tweede*.

Eerste Stelling.

15. Terwijl de teugels der kleine trens op den hals des paards liggen blijven, worden die van de groote trens, tusschen de pink en den derden vinger aangevat. Hun einde, dat over den eersten vinger afhangt, wordt met het tweede lid en de duimen vastgehouden. Zij worden evenlang en zoodanig aangehouden, dat de ruitser, bij de goede houding des paards, een ligt gevoel van het mondstuk op de lagen heeft.

Tweede Stelling.

16. In deze wordt de binnenhand eene hand breed lager dan de buitenhand geplaatst, en de binnenteugel iets meer aangehouden dan de buitenteugel.
17. Bij bewegingen op regte lijnen, wordt de *eerste* stelling der handen aangenomen, als: bij het ophouden, het teruggaan en bij bewegingen

waarin het paard moet gebogen zijn; *de tweede*, als bij wendingen, het overschenkelen, enz.

Wil men de teugels der kleine trens ook aannemen, zoo worden zij tusschen den midden en derden vinger genomen, en op die der groote trens met de duimen vastgehouden.

DE TEUGELS VERLENGEN EN VERKORTEN.

18. *Om de teugels verlengen*, zal men kommandeeren :

Verlengt = TEUGELS.

1 *Tempo*, 4 *Bewegingen*.

1°. Op het kommando: TEUGELS, wordt de linker teugel met den duim en den voorsten vinger der regter hand drie vingers breed boven de linker hand aangevat, de beide duimen tegenover elkander.

2°. De linker hand wordt geopend, om den teugel te laten doorglijden, tot dat de duimen elkander aanraken, daarna gesloten en beide handen herplaatst.

3°. De regter teugel wordt met de linkerhand aangevat, zooals op het kommando: TEUGELS, voor den linker is voorgeschreven.

4°. De regter hand wordt geopend, om den teugel te laten doorglijden, tot dat de duimen elkander aanraken, daarna gesloten en beide handen herplaatst.

19. *Om de teugels der trens te verkorten*, kommandeert men :

Verkort = TEUGELS.

1 *Tempo*, 4 *Bewegingen*.

1°. Op het kommando: TEUGELS, wordt met den duim en voorsten vinger der regter hand,

de linker teugel boven de hand aangevat, zoodat de duimen elkander aanraken.

2°. Opent men de linker hand, laat den teugel doorglijden, totdat de duimen drie vingers van elkander verwijderd zijn, sluit haar en herplaatst beide handen.

3°. Wordt de regter teugel met de linkerhand aangevat, zooals voor den linker teugel, op het kommando: TEUGELS, is voorgeschreven.

4°. Opent men de regterhand, en laat den teugel doorglijden, totdat de duimen drie vingers van elkander zijn verwijderd, daarna sluit men haar en herplaatst beide handen.

DE TEUGELS KRUISEN EN VERDEELEN.

20. *Om de teugels te kruisen*, dat in de buitenhand moet geschieden kommandeert men:

Kruist = TEUGELS.

1 *Tempo* 2. *bewegingen.*

1. Op het kommando: TEUGELS, zal men de buitenhand iets naar binnen draaijen en voor het midden van het ligchaam brengen, de nagels naar onderen, den binnen- over den buiten-teugel plaatsen en de hand sluiten.

2. De binnenhand langs de zijde laten afhangen.

21. *Om de teugels te verdeelen*, kommandeert men:

Verdeelt = TEUGELS.

Een tempo.

Op het kommando: TEUGELS, wordt met de binnenhand de binnenteugel genomen, en beide handen herplaatst.

BEWEGINGEN DER HANDEN.

22. *Deze bestaan in :*

1. Aanhouden.
2. Geven.
3. Wenden.

23. *Het aanhouden* geschiedt door de handen binnenwaarts te draaijen, zoodat de pinken een weinig de borst naderen, zonder dat de duimen daarbij buitenwaarts hellen. De teugels worden hierdoor gelijkmatig verkort. Men gebruikt deze beweging tot het verzamelen van het paard, bij halve en heele ophoudingen en het teruggaan.

24. *Bij het geven* worden de handen in diervoege gedraaid, dat de pinken den hals van het paard naderen en zich van elkander verwijderen. De duimen worden nader aan het ligchaam gebracht.

Zijn hierdoor de teugels nog niet genoegzaam verlengd, dan worden de handen in deze stelling een weinig vooruitgebracht.

Men gebruikt deze beweging tot het overgaan in eenen snelleren gang, na het verzamelen, bij wendingen, en wanneer het paard bij het teruggaan achter de teugels blijft.

25. *Om te wenden* wordt de binnenhand binnenwaarts gedraaid, zoodanig dat de pink den buitenteugel opwaarts nadert.

De buitenhand moet eerst een weinig toegeven en daarna zoodanig gedraaid worden, dat de pink den buitenschouder nadert.

Door de werking van den binnenteugel zal het hoofd van het paard naar de zijde der wending bepaald worden. Door die van den buitenteugel wordt het de vereischte goede houding

voor de wending gegeven, het afvallen van de achterhand tegengegaan en de grootte der wending bepaald.

Wanneer de bewegingen volvoerd zijn, herplaatst men de handen in de houding.

WERKING DER TEUGELS.

26. De uitwerking der beweging van de handen op de teugels bij aanhouden en wenden, moet in het begin zacht door het paard gevoeld, naar zijne gevoeligheid langzamerhand versterkt worden en nimmer met rukken vergezeld gaan.

Hoewel het geven sneller dan het aanhouden moet geschieden, zoo zal het paard echter nimmer op eens de geheele vrijheid worden gegeven.

Beide teugels moeten gelijkmatig werken, en de armen aan het lijf gevoeld worden. De handen moeten stil en op hare plaats worden gehouden.

Het te sterk aansluiten der armen of krampachtig zamendrukken der vingers moet men vermijden.

WERKING DER BEENEN.

27. De hulpen met de beenen het paard aangebragt, zijn van groot belang, en worden met beide te gelijk gegeven. Zij moeten daartoe loodregt tegen den singel, of eene handbreed achter, doch nimmer vóór denzelfden, noch aan de flanken van het paard worden aangelegd.

De punten der voeten worden zoo weinig mogelijk naar buiten gedraaid, en de hielen omlaag gedrukt, om het aanraken met de sporen

voor te komen. De dijen mogen daarbij niet worden verplaatst.

De werking der beenen moet in overeenstemming met die der handen, zacht aangevangen, naar de gevoeligheid des paards versterkt worden, en nimmer met slaan der beenen gepaard gaan.

WERKING VAN HANDEN EN BEENEN.

28. De hulpen der beenen dienen om het paard in evenwigt of verzameld te houden, het te doen vooruitgaan, wenden, overschenken, enz. De goede besturing van het paard hangt van een juist en fijn gevoel in de handen af, en van de overeenstemming, waarin deze met de beenen werken. Zoodra het paard gehoorzaamd heeft aan de het gegevene hulpen, moet hare werking langzamerhand verminderd worden, en eindelijk geheel ophouden, door handen en beenen in hunne gewone houding terug te brengen.

HET PAARD IN EVENWIGT STELLEN EN VERZAMELEN.

29. *Het paard in evenwigt stellen* beteekent: hoofd en hals oprigten, het hoofd zoo mogelijk loodrecht plaatsen, en de zwaarte gelijkmatig op vóór- en achterhand verdeelen. Het paard moet in deze houding gebragt worden, voor dat men het in stap of draf doet gaan, en is voldoende om alle bewegingen in deze beide gangen uit te voeren, moettende het in dezelve blijven tot dat: *Rust*, gekommandeerd wordt.

Het paard verzamelen wil zeggen, hoofd en hals nog meer oprigten, en de zwaarte meer op de achterhand overbrengen.

In deze houding moet het paard gebragt worden om den galop aan te nemen, van galop te veranderen, wendingen en volten daarin uit te voeren. Van snellen tot langzameren gang over te gaan en halt te houden.

Bij gestrekten draf en gestrekten galop is het paard in evenwigt, doch kan niet verzameld zijn.

Het wordt in evenwigt gebragt, door de teugels aan te houden en de beenen achter den singel aan te leggen. Gehoorzaamt het niet, zoo worden deze hulpen afwisselend aangewend, en zullen de beenen het in de teugels drijven en deze het tusschen de beenen terug brengen.

Zoodra men bemerkt dat het paard uit deze houding geraakt, zoo moet men het terstond de werking der hulpen gevoelen.

Bij paarden, die goed aan het mondstuk gaan, worden de handen zoo stil mogelijk gehouden; doch die daarop leunen en met stijven nek tegen hetzelfde inwerken, moet men door gedurig de hand te geven en aan te houden, de beenen aanleggende, in de goede houding terugbrengen.

Het paard wordt verzameld, door bovengemelde hulpen in eenigzins sterkeren graad aan te wenden.

De ruiters zullen hunne paarden in evenwigt stellen of verzamelen, op het kommando van voorbereiding, wanneer eene beweging op dat van uitvoering zal geschieden, die door hen te gelijk zal worden gedaan.

Wordt echter eene beweging gekommandeerd, die opvolgend door elken ruiters zal worden uitgevoerd, zoo moet hij zijn paard, even voor dat hij de beweging doet, in evenwigt stellen of verzamelen.

VOORUITGAAN.

30. *Om de ruiters in beweging te stellen* kommandeert de onderwijzer :

1. *Peloton voorwaarts*
2. MARSCH.

Op het kommando : MARSCH , legt men de beenen achter den singel aan , en geeft men de hand.

De onderwijzer kommandeert bij tijds: *Met ééne regts* , en : MARSCH , wanneer de ruiters tot op twee passen van den hoefslag zijn genaderd , op welk laatste kommando zij vooruitgaan , regts wenden en den hoefslag volgen.

Bij het doorrijden der hoeken , die in het begin afgerond worden , herinnert de onderwijzer den ruiter de werking der handen tot het wenden , bij § 25 voorgeschreven.

OPHOUDEN.

31. *Om op te houden* moet de werking der teugels sterker dan die der beenen zijn. Het paard zal daardoor of zijnen gang vertragen , of op de plaats stilstaan. In het eerste geval wordt dit eene *halve* , en in het tweede eene *heele* ophouding genoemd.

32. Om de eerstgenoemde te maken , moeten de beenen , zoodra het paard door het aanhouden der teugels zijnen gang vertraagt , dadelijk aangelegd worden , ten einde het niet ophoude.

Tot de laatstgenoemde zal de onderwijzer , nadat de ruiters eenige toeren door de rijbaan hebben gemaakt en op de lange zijde gekomen zijn , kommanderen :

1. *Kolonne.*

2. HALT.

Op: HALT, werden de teugels gelijkmatig aangehouden, en de beenen zacht aangelegd.

VAN GELEDEREN-AFSTAND TOT
GEWONEN OVERGAAN.

33. Het nemen van grootere afstanden, die gewoonlijk zes passen zullen bedragen, dient om de ruiters meesters hunner paarden te maken; zij zullen daarbij vrijer marcheren en hunne voorlieden niet kunnen oprijden.

34. De kolonne stilstaande, kommandeert men:

1. *Kolonne voorwaarts.*

2. *Afstand genomen.*

3. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, gaat de ruiter, die aan het hoofd is, in stap vooruit; de overigen stellen zich in beweging, zoodra zij van hunne voorlieden zes passen afstands hebben.

Laat de lengte der rijbaan dezen afstand niet toe, zoo wordt een kleiner bij het kommando aangeduid.

VAN GANG VERANDEREN.

35. Wanneer men van eenen langzamen tot snelleren gang overgaat, vangt men dezen bedaard aan, en strekt hem langzamerhand tot de tijdmaat, waarin hij zijn moet, uit. Gaat men van eenen snellen tot langzameren gang over, zoo verminderen men bedaard en toenemend, tot op de bepaalde tijdmaat. Hierdoor wordt belet dat

de ruiters de paarden in den mond rukken , en het schokken in de kolonne voorgekomen.

IN DRAF EN STAP OVERGAAN.

36. De kolonne in stap zijnde , kommandeert men :

1. *In draf.*

2. MARSCH.

Op : MARSCH , leggen de ruiters de beenen aan , en geven het paard een weinig de hand , waarop het in goede houding den draf zal aannemen.

37. Om den stap aan te nemen , kommandeert men :

1. *In stap.*

2. MARSCH.

Op : MARSCH , houden zij de teugels een weinig aan , de beenen aanleggende , waarop het paard den stap zal aannemen.

38. In de eerste dagen der oefening zullen de bewegingen in stap , doch zoodra de ruiter meer zit en houding verkrijgt , in eenen middelmatigen draf worden uitgevoerd , die eerst kort zal duren , doch in evenredigheid der vorderingen langer en in snellere tijdmaat plaats hebben.

De ruiter zal de goede houding in den draf verkrijgen , door zich minder aan het paard te sluiten , dan te zoeken zijn evenwigt te bewaren. Daartoe moet hij zich niet aan de schokken van den draf trachten te onttrekken , door zich aan het paard te knijpen , maar deszelfs bewegingen in de hem gegevene houding volgen.

VAN HAND VERANDEREN.

39. Om overhoeks in de rijbaan van hand te veranderen , kommandeert de onderwijzer , als de geleider den hoek vóór de lange zijde inrijdt :

Verandert van = HAND.

Op dit kommando wendt deze, na den hoek eene paardslengte te zijn doorgereden, van den hoefslag en gaat overhoeks door de rijbaan heen, zoodanig dat hij op twee paardslengten voor den tegenovergestelden hoek aankomt, waar hij wendt om weder den hoefslag te volgen.

De overige ruiters voeren achterevolgens dezelfde bewegingen uit, zoodra zij op de punten komen, waar dit door hunne voorlieden geschied is.

TERUGGAAN.

40. *Om het paard te doen terugtreden*, moet de werking der teugels die der beenen voorafgaan en eerstgemelde sterker dan de laatste zijn. De hulpen tot het ophouden worden daarbij herhaald aangebragt, telkens als het paard eenen pas achterwaarts maakt. Is het ongehoorzaam, zoo vermeedert men de werking der teugels. Wijkt het met de achterhand af, zoo doet men teugel en been dier zijde, waarheen het afvalt, sterker werken.

Het moet in verzamelde houding, stap voor stap, op eene rechte lijn en slechts eenige passen teruggaan.

Deze oefening zal den ruiter leeren het paard in de hand en tusschen de beenen te hebben.

41. Na de kolonne te hebben doen halt houden, zal de onderwijzer kommanderen:
1. *Achterwaarts.*
  2. MARSCH.

Op het tweede kommando doet de ruiter, volgens de bovenstaande regelen, zijn paard be-
daard teruggaan.

42. Wanneer het met laag gesteld hoofd, stijven hals, stijven rug en ongebogene achterhand terug treedt, zoo moeten de beenen worden aangelegd en zoodra men het in de hand voelt, de teugels werken.

Wanneer het paard het mondstuk mijdt, en op de eerste werking der teugels terugloopt, zoo zullen de beenen sterker worden aangelegd.

Het teruggaan dient ook om het te straffen, als het op het mondstuk leunt.

OPHOUDEN NA HET TERUGGAAN.

43. *Om op te houden* kommandeert de onderwijzer:
HALT,
waarop de beenen sterker worden aangelegd, en de werking der teugels wordt verminderd.

WENDINGEN.

34. De werking der handen en beenen moeten daarbij in overeenstemming zijn, daar de teugels het paard in de wending leiden, en de beenen daarin voortdrijven.
45. De onderwijzer zal de beweging der wending stilstaande man voor man doen uitvoeren, en de grondregels bij § 25 voorgescreven, herhalen.

WENDINGEN STILSTAANDE.

46. *Om eene vierde wending te doen uitvoeren*, zal hij kommanderen:

1. *Met ééne regts (links).*
2. MARSCH.
3. HALT.

Op het eerste kommando stelt de ruiter, door de binnenhand eenigzins binnenwaarts te draaijen, het hoofd van het paard zoodanig, dat hij het binnen oog kan zien; het buitenbeen moet daarbij de achterhand ondersteunen.

Op het tweede, draait hij de binnenhand zoo veel, dat de pink den buitenteugel opwaarts nadert; legt zacht de beenen aan, te weten: het binnenbeen op, het buitenbeen achter den singel. De buitenhand moet daarbij eerst een weinig nageven, en vervolgens zoodanig gedraaid worden, dat de pink den buitenschouder nadert.

De cirkelboog door het paard te doorloopen, zal drie passen groot zijn.

Op het kommando: HALT, worden de voor- en achterhand door buitenteugel en buitenbeen opgehouden en regt gesteld.

47. *Om eene halve wending te doen uitvoeren, zal de onderwijzer kommanderen:*

1. *Met ééne regts (links-om-keert).*
2. *Marsch.*
3. HALT.

Na het hoofd van het paard als boven gesteld te hebben, zullen de ruiters op het kommando: MARSCH, door aanwending der beschreyene hulpen, hunne paarden eenen halven cirkel van vijf passen doen beschrijven.

Op het kommando: HALT, worden de voor- en achterhand door buitenteugel en buitenbeen opgehouden en regt gesteld.

48. Na de bewegingen *regts en links omkeert* stilstaande, moet het paard niet op denzelfden hoofslag terug komen, maar na twee zulke wendingen, die de volte zullen uitmaken, zal het zich op hetzelfde punt bevinden, als vóór de wending.

GELEDEREN- EN GEWONEN AFSTAND NEMEN.

49. De kolonne in stap marcherende, zal men *om in denzelfden gang tot gelederen-afstand te doen oprukken*, kommanderen :

1. *Gelederen-afstand opgerukt.*

2. MARSCH.

Op het kommando : MARSCH, maakt de eerste ruiter halt, en blijven de overigen doormarcheren, totdat zij op eenen pas afstands van hunne voorlieden zijn gekomen.

Is de kolonne in draf, dan zal de eerste op het kommando : MARSCH, in stap overgaan, en de anderen in draf blijven, tot dat zij opgesloten zijn.

50. *Om van gelederen-afstand tot gewonen in denzelfden gang over te gaan*, kommandeert men :

1. *Afstand genomen.*

2. MARSCH.

Indien de kolonne in stap is, zal zij, uitgenomen de eerste ruiter, die in denzelfden gang blijft; op het kommando : MARSCH, halthouden, en de overige ruiters zich achtervolgens in beweging stellen, zoodra hunne voorlieden op den bevolenen afstand van elkander verwijderd zijn.

Is de kolonne in draf, dan gaan alle ruiters, behalve de eerste, op het kommando : MARSCH,

3.

in den stap over, en nemen den draif aan, zoodra hunne voorlieden op den bevolenen afstand van hen zijn.

51. *Om van gelederen-afstand tot gewonen door eenen snelleren gang over te gaan, kommandeert men :*
1. *Afstand genomen.*
  2. *In draf.*
  3. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, neemt de eerste ruiter den draf aan; de anderen doen dit achtervolgens, zoodra de hun voorgaanden op den bevolenen afstand van hen zijn.

52. *Om in eenen snelleren gang tot gelederen afstand op te rukken, kommandeert men :*
1. *Gelederen afstand opgerukt.*
  2. *In draf.*
  3. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, nemen alle ruiters, uitgenomen de eerste, den draf aan, en gaan achtervolgens in den gang over, waarin de eerste ruiter marcheert, zoodra zij op den bepaalden afstand gekomen zijn.

53. Deze bewegingen zullen dikwijls, doch met inachtneming van de vorderingen der ruiters, in verschillende gangen herhaald worden. Zij zullen hen leeren meester hunner paarden te worden, en den onderwijzer doen zien of ieder hunner de hulpen behoorlijk geeft, en de bevolene beweging goed uitvoert.

WENDINGEN IN DEN GANG.

54. Men zal kommanderen :
1. *Met éénen regts (links).*
  2. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, dat uitgesproken moet worden, als de ruiters op de lange zijde zijn, voeren deze gezamenlijk de wending uit, bij § 46 voorgeschreven, en gaan daarna in denzelfden gang regtuit, hunne tusschenruimte en rigting links (regts) bewarende, zonder het hoofd te verdraaijen.

Om hen in kolonne op den tegenovergestelden hoefslag te brengen, kommandeert men:

1. *Met éénen regts (links).*
2. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, dat gedaan moet worden, als de ruiters twee passen van den hoefslag zijn, maken zij *met éénen regts (links)*, vooruit gaande en volgen daarna dien hoefslag.

Om hen in de vorige orde te herstellen, worden dezelfde bewegingen herhaald.

55. Tot de bewegingen *met éénen regts (links) omkeert*, zal de onderwijzer kommanderen:

1. *Met éénen regts (links) omkeert.*
2. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, dat uitgesproken moet worden, wanneer de ruiters op de lange zijde zijn, voeren zij de wending bij § 47 voorgeschreven uit. Wanneer zij de helft van den hoog hebben doorloopen, laten zij de werking des binnenteugels na, moeende alsdan de gelijkmatige werking van beide teugels, vereenigd met het aanleggen der beenen het paard schuins naar den hoefslag terugbrengen.

Deze beweging doet de ruiters van hand veranderen, terwijl zij hen in omgekeerde orde brengt.

Om hen in de voorgaande orde te herstellen ,
kommandeert men :

1. *Met éénen links (regts) omkeert.*
2. MARSCH.

Waarop eene tegenovergestelde beweging wordt uitgevoerd.

DEN DRAF UITSTREKKEN EN VERKORTEN.

56. Wanneer de ruiters evenwigt verkrijgen , zal men hen afwisselend den draf doen uitstrekken en verkorten.

Tot het eerste , kommandeert men :

Sterker = DRAF

Op het kommando : DRAF , worden de beenen met toenemende kracht aangelegd en de hand gegeven , totdat het paard den sterken draf aangenomen heeft. Deze moet zooveel mogelijk uitgestrekt zijn , zonder dat de paarden den galop aannemen. Vóór het inrijden in de hoeken verzamelt men hen eenigzins. Slaat het paard in de ijzers , zoo legt men de beenen meer aan , en maakt eene halve ophouding.

57. *Om den korten draf te hernemen ,* kommandeert de onderwijzer :

Korter = DRAF.

Op het laatste gedeelte van het kommando zullen de ruiters , door de werking der teugels te vermeerderen , de paarden den gang doen vertragen , en door die der beenen hen verhinderen in stap over te gaan.

DE LES EINDIGEN.

58. *Om de oefening te eindigen*, stelt men de ruiters in één gelid, in het midden der rijbaan, met drie passen tusschenruimte.

De ruiters op de linker hand marcherende, kommandeert men :

1. *Met éenen links.*

2. MARSCH.

Op het tweede kommando, dat uitgesproken wordt, wanneer zij zich op de lange zijde bevinden, voert ieder de beweging uit, bij § 46 voorgeschreven, rijdt regtuit tot in het midden der rijbaan, waar gekommandeerd wordt:

1. *Peloton.*

2. HALT.

AFSPRINGEN.

59. Men kommandeert :

Maakt u gereed = AF TE SPRINGEN.

1 *Tempo.*

Op het laatste gedeelte van het kommando kruist de ruiter de teugels in de linker hand en vat met haar eene vlok manen, plaatst de regter hand op de schoft, met de duim links, de vier vingers regts.

SPRINGT = AF.

2 *Tempo's*, *het laatste in twee bewegingen.*

Tempo. Op het kommando: SPRINGT, brengt de ruiter, zich op den regter arm verheffende,

het regterbeen gestrekt over het kruis van het paard naast het linker en wacht op beide armen steunende, het kommando :

Af.

2^e *Tempo*. Op hetwelk hij zich bedaard en loodregt langs den schouder des paards nederlaat.

Op: TWEE, worden de manen en teugels uit de linker hand losgelaten, en met de regter de linker teugel aangevat. De ruiter maakt daarop eenen pas links en voorwaarts, terwijl de regter hand langs den linker teugel afglijdt. Vervolgens vat hij de teugels onder den mond des paards, en neemt de houding aan, als voor het opspringen.

De beweging, die op het kommando: *Af*, moet worden uitgevoerd, zal te gelijk met die van: *Springt* worden verklaard, ten einde de ruiter niet te lang in de houding van: *Springt* blijve.

HET GELEIDEN DER PAARDEN UIT DE RIJBAAN.

60. Men geleidt de paarden op dezelfde wijze uit, als naar de rijbaan.

Hiertoe wordt gekommandeerd :

1. *Met EENEN (links met EENEN).*
2. *MARSCH.*

Op het eerste kommando neemt de ruiter de teugels van den hals des paards en plaatst zich in de houding, die tot het geleiden der paarden is bepaald.

Op het kommando: *MARSCH*, beginnen zij van den regter of linker vleugel af te breken.

TWEEDE GEDEELTE.**RIJDEN OP DEN ZADEL.**

61. Wanneer de ruiters op de deken eenen goeden zit en houding verkregen hebben en in de verschillende gangen behouden, wordt tot het onderrigt op den zadel overgegaan.

De manschappen zijn gekleed als in de eerste les; de paarden gezadeld.

ZADELEN.

De zadel moet zoodanig op den rug des paards zijn gelegd, dat de ruiter daarop dezelfde zitpunten heeft, als op de deken. Wanneer dezelve te veel naar voren of achteren ligt, zal door het gewigt des ruiters de voor- of achterhand ongelijkmatig bezwaard en het paard in zijne bewegingen belemmerd worden.

De onderwijzer lette hierop naauwkeurig. Het onderrigt zal zonder stijgbeugels worden gegeven, en men tot hetzelfde acht ruiters vereenigen.

GELEIDEN DER PAARDEN NAAR DE RIJBAAN.

62. Dit geschiedt even als in de voorgaande les, zijnde de stijgbeugels opgegespt, die, als de ruiters in de rijbaan komen, tot het opstijgen worden nedergelaten.

De manschappen plaatsen zich als in de voorgaande oefening is bepaald.

OPSTIJGEN.

63. De onderwijzer kommandeert :

Maakt u gereed = OP TE STIJGEN.

Een Tempo. Twee bewegingen.

Op het laatste gedeelte van dit kommando maakt de ruiter regts om, laat de teugels der kleine trens los, neemt met de rechter hand den linker teugel der groote trens, de nagels benedenwaarts, maakt eenen pas regts, zoodat zijn linker been tegenover den beugel komt, doet de rechter hand langs den teugel tot dat einde afglijden en brengt deze omhoog, zoodat, terwijl de teugels hierdoor ligt en gelijkmatig zijn aangehouden, het paard vóór- noch achteruit gaan kan; hij steekt den duim daar tusschen en plaatst de linker hand, die haren derden vinger ook tusschen dezelve brengt en zich ligt sluit, op den kam. Op

TWEE.

werpt hij met de rechter hand het einde der teugels regts af, vat daarmede eene vlok manen, geeft die van onderen naar boven in de linker hand en wikkelt ze om den duim. Daarna maakt hij half regtsom, plaatst den rechter voet drie palmen achter den linkerhiel en den linker voet in den beugel; drukt de knie aan het paard, zonder het met de punt van den voet aan te raken, plaatst de rechter hand met de vingers buitenwaarts op den achterlepel, houdt het lichaam regt en ziet voor zich uit.

STIJGT = OP.

2 Tempo's.

1e. *Tempo*. Op het eerste gedeelte van dit kommando geeft hij zich loodregt op, de manen naar zich toe trekkende en met den regter voet zich van den grond opgevende; steunt op de regter hand, en drukt, terwijl de hielen bij-éénblijven, de kniën tegen den zadel.

2e. *Tempo*. Op het laatste gedeelte van het kommando verlaat de regter hand den achterlepel, die zich vlak op den poetszak plaatst, om het ligchaam, terwijl het regter been uitgestrekt over het kruis van het paard gebragt wordt, tot het zacht nederzitten te ondersteunen. Daarna laat hij de manen los, vat de teugels, plaats den voet in den beugel en de handen in de houding.

De beweging, die op het kommando: *Op*, moet worden uitgevoerd, zal te gelijk met die van: *Stijgt*, worden verklaard, om den ruiter niet lang in de houding van: *Stijgt*, te doen blijven.

Opgestegen zijnde doet men de ruiters de beugels aan den sluitriem opgespen.

ZIT OP DEN ZADEL EN HERHALING VAN DE
VOORGAANDE LES.

---

64. De zit op den zadel is dezelfde, als die op de deken.

De onderwijzer doet de bewegingen in de voorgaande les vervat uitvoeren.

EINDIGEN DER LES EN AFSTIJDEN.

---

65. Tot het eindigen der les stelt hij de ruiters als in de voorgaande oefening op, laat de beugels afdoen en kommandeert:

Maakt u gereed = AF TE STIJGEN.

Een Tempo.

Op het laatste gedeelte van dit kommando kruist de ruiter de teugels in de linker hand, en vat met deze eene vlok manen, plaatst de regter hand vlak op den poetszak en doet den regter voet uit den beugel.

STIJGT = AF.

Twee tempo's, het tweede in twee bewegingen.

1^e. Tempo. Op het eerste gedeelte van het kommando brengt hij, op den linkel beugel steunende, het regter been gestrekt over het kruis van het paard naast het linker, en de regter hand van den poetszak op den achterlepel. Het bovenlijf wordt regt gehouden.

2^e. Tempo. Op het laatste gedeelte van het kommando plaatst hij den regter voet op den grond en den linker uit den beugel naast den regter.

Op: TWEE, maakt hij, den achterlepel, de manen en teugels loslatende, links om op den linker hiel, vat met de regter hand den linker teugel der groote trens, maakt eenen pas voorwaarts met den regter voet aantredende, en neemt de houding aan als vóór het opstijgen.

De beweging, op het kommando: *Af*, moet tegelijk met die van: *Stijgt*, verklaard worden, om den ruiter niet lang in de houding van: *Stijgt*, te doen blijven.

HET GELEIDEN DER PAARDEN UIT DE RIJBAAN.

66. Dit geschiedt als bij de voorgaande oefening is aangeduid, wordende daarbij de beugels opgesespt.

DERDE GEDEELTE.**RIJDEN MET SPOREN.**

67. Zoodra bij de voorgaande lessen blijkt, dat de ruiters hun evenwigt en hunne houding kunnen bewaren, zal men met sporen en in de tweede stelling der handen doen rijden.

Het getal ruiters zal hetzelfde als in de voorgaande les zijn.

68. In evenredigheid der gemaakte vorderingen zal de onderwijzer vergen, dat de afstanden naauwkeuriger bewaard en de hoeken scherper ingereden worden.

DE SPOREN.

69. De sporen dienen om het paard te bestraffen, en tot zijne grootste krachtsinspanning aan te zetten. Men moet zich daarvan met nadruk, en vooral op het juiste tijdstip, waarop het paard misdoet, bedienen. Om de sporen te geven draait men de punt van den voet iets meer buitenwaarts en sluit zich met de dijen, knieën en kuiten aan het paard.

RIJDEN IN DE TWEDE STELLING DER HANDEN.

70. De houding, die door de tweede stelling der handen aan het hoofd des paards gegeven wordt, zal den ruiter, bij het regtuit rijden voor zich uit ziende, even den neus en het oog doen bespeuren. Zij komt uit de buiging van het nek-gewricht voort, daar de hals regts en opgericht

moet blijven en het paard regtuit op den hoefslag voortgaat. De werking des binnenteugels zal zich sterker aan het paard doen gevoelen, dan die des buitenteugels, en hoewel die van beide beenen het aan het mondstuk doen blijven, zal het buitenbeen, achter den singel aangelegd, het bestendig ondersteunen.

Bij het veranderen van hand en regts of links omkeert maken, wordt de stelling der handen, op het oogenblik dat het paard naar de wending met het hoofd bij den hoefslag komt, op welken het op de andere hand moet voortrijden, verwisseld. Dit moet gepaard gaan met de verandering in het aanleggen der beenen, en tegelijk zoo bedaard geschieden, dat zulks geenen den minsten invloed op den gang des paards heeft.

AFMARCHEREN.

71. Wanneer de onderwijzer zich overtuigen wil, dat ieder ruiter zijn paard, tot het vooruitgaan, de hulpen overeenkomstig de voorschriften geeft, zal hij kommanderen :

1. *Met éénen (links met éénen).*

2. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, stelt de regter (linker) vleugelman zich in beweging en wendt twee passen van den hoefslag regts (links), om dezen te volgen.

De andere ruiters marcheren achterevolgens af, wanneer hun regter (linker) nevenman drie passen van het gelid verwijderd is, en volvoeren evenals de hun voorgaande de wending regts (links), om hem op zes passen afstands te volgen.

72. Alsnu zal de onderwijzer op het naauwkeuriger inrijden der hoeken letten, en daarbij, ten einde het gewone gebrek voortekomen, dat de paarden in dezelve, met hunne achterhand buitenwaarts afvallen, toezien, hoe de hulpen met buitenteugel en binnenbeen worden aangewend.

VERDEELEN DER GELEDEREN.

73. Indien de rijbaan de lengte mist, om met het nu bepaalde getal ruiters, de vorige bewegingen te kunnen herhalen, zal men *het gelid in tweeën* verdeelen.

Na de ruiters, welke het tweede gelid zullen uitmaken, aangeduid te hebben, zal men kommanderen:

1. *Tweede gelid.*

2. HALT.

Op het kommando: HALT, houden de ruiters van het tweede gelid op en worden door het kommando: *Tweede gelid, voorwaarts*, MARSCH in beweging gesteld, zoodanig dat de eerste ruiters der beide gelederen tegelijk in, of op denzelfden afstand van de tegenovergestelde hoeken aankomen.

De geleider van het tweede gelid regelt zich naar dien van het eerste.

74. Zoodra de gelederen verdeeld zijn, zal men de bewegingen in de eerste les uitgevoerd, herhalen.

Bij de verandering van band, zullen de gelederen regts in de rijbaan zijnde, elkander ter linker zijde voorbijgaan; links in de rijbaan zijnde ter regter zijde.

Bij de wendingen met ééuen regts en regtsomkeert, gaan de ruiters, elkander regts voorbij.

Bij de wendingen links heeft het tegenovergestelde plaats.

GROOTE VOLTE.

75. *Om de groote volte uit te voeren* deelt men de rijbaan in twee gelijke deelen, en beschrijft door de hoeken af te ronden, den grootstmogelijken cirkel in elk derzelve.

Is de rijbaan daartoe niet groot genoeg, dan beschrijft men in haar midden éenen grooten cirkel.

Wanneer de geleider den hoek is doorgegaan, om op de lange zijde te komen, kommandeert de onderwijzer :

1. *Groote volte.*
2. MARSCH.

Het kommando: MARSCH, wordt uitgesproken als de eerste ruiter op het punt komt, waar de volte moet beginnen.

76. *Om op de volte van hand te veranderen*, kommandeert men :

Verandert van = HAND.

Op dit kommando wendt de eerste ruiter, door de anderen gevolgd, regts (links) en rijdt, eenen boog beschrijvende naar het middenpunt van den cirkel, waar hij, de stelling van handen en beenen veranderende, door eenen boog in tegenovergestelde rigting te doorloopen, naar den omtrek rijdt, en op dezen voortgaat.

77. *Om de volte te doen eindigen* kommandeert men :

Voor = WAARTS.

een oogenblik, voor dat de ruiter aan het hoofd

der kolonne aan de lange zijde komt, waarop deze den cirkel verlaat en op den hoefslag voortrijdt.

KLEINE VOLTE.

---

78. De volte is een kring, dien de ruiter naar de binnenzijde der rijbaan beschrijft.
 Zij begint en eindigt op hetzelfde punt en heeft eene middelijn van zes passen.
79. Bij de eerste oefening daarin zal men de ruiters met geene rigting bezig houden, en eerst bij meerdere vorderingen hiertoe overgaan.
80. Wanneer de ruiters op de rechterhand marcheren, kommandeert de onderwijzer.

1. *Volte.*
2. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, dat uitgesproken wordt, als zij op de lange zijde zijn, wendt ieder zijn paard in denzelfden gang, eenen cirkel van 18 passen doorlopende, en zich regelende naar den ruiter, welke zich voor hem bevindt.

Na van hand te zijn veranderd, zal de volte links door tegenovergestelde middelen worden uitgevoerd.

VAN DE PLAATS IN DRAF GAAN.

---

81. De ruiters stilstaande, kommandeert de onderwijzer:
1. *In draf.*
  2. MARSCH.

Op het kommando : MARSCH, zullen de ruiters door de beenen krachtig aan te leggen en de hand te geven, het paard de vrijheid verleen en om van de plaats in draf te gaan.

UIT DEN DRAF HALT HOUDEN.

---

82. Wanneer de ruiters in draf marcheren, kommandeert de onderwijzer :

1. *Kolonne.*

2. HALT.

Op het kommando : HALT, doen zij het paard de werking der teugels meer gevoelen; zitten, het bovenlijf uitstreckende, goed door en brengen het gewigt des ligchaams eenigzins terug. De beenen moeten daarbij worden aangelegd om het ophouden op de voorhand te beletten, en voor te komen, dat het paard bij het halt houden terugga.

VEREENIGEN DER GELEDEREN.

---

83. Om de ruiters in één gelid te vereenigen, kommandeert men :

1. *Tweede gelid opgerukt.*

2. *In draf.*

3. MARSCH.

Op het kommando : MARSCH, nemen de ruiters van het tweede gelid den draf aan, en gaan in stap over, wanneer de voorste op den gewonen afstand van den laatsten ruiter des eersten gelids is gekomen.

84. De in deze oefening aangehaalde bewegingen zullen in draf herhaald worden.

OVERSCHENKELEN.

85. Overschenkenen is een zijgang van het paard in hetzelfde front, waarbij het met de buitenover de binnenvoeten treedt. De voorhand gaat de achterhand de breedte van eenen hoof vóór; de tweede stelling der handen bepaalt de houding van het hoofd, naar den kant van den zijgang.

De ruiter doet het binnenzitbeen, zonder daardoor de minste beweging met het bovenlijf te maken, het gewigt des ligchaams voornamelijk dragen, en werpt eenen blik naar de zijde, waarheen het paard overschenkelt.

86. Het overschenkenen geschiedt in kolonne, eerst stilstaande en daarna in stap.

Het gelid regts in de rijbaan zijnde, doet men het halt houden, en *man voor man overschenkenen*, door het kommando:

1. *Regts* OVERSCHENKELT.

2. MARSCH.

Op het eerste kommando moet de ruiter door het buitenbeen achter den singel aan te leggen en den buitenteugel in de rigting van den binnenschouder aan te houden, de achterhand van het paard zooveel regts brengen, dat bij het marcheren de voorhand de achterhand de breedte van eenen hoof kan voorafgaan.

Op: MARSCH, wordt door het aanhouden van den regter teugel even als bij het regts wenden en het aanleggen van het buitenbeen achter den singel, de zijgang aangevangen, terwijl te gelijktijd de werking des linker teugels, de wending der voorhand en het binnenbeen tegen den

singel aangelegd, het te veel binnenwaarts afvallen der achterhand belet, zoodat buitenteugel en binnenbeen het paard in de gegevene stelling doen blijven.

Handen en beenen herhalen hunnen werking zoo dikwijls het noodig is, waardoor het zijwaarts gaan stap voor stap, in geregelde tijdmaat voortgezet wordt.

87. Als het paard sneller zijwaarts gaat, dan de ruiter zulks verlangt, zoo moet hij dit door den buitenteugel en het binnenbeen tegengaan. Zoo het achteruit gaat, kan het niet met de buitenover de binnenvoeten stappen; de handen moeten dan hunne werking verminderen en de beenen de hunne vermeerderen.

Wijkt de voorhand te snel en blijft de achterhand terug, dan moeten de buitenhand en het buitenbeen hunne werking vermeerderen.

Gaat de achterhand de voorhand vooraf, dan geeft de buitenhand een weinig toe; de binnenhand vermeerdert hare werking, het binnenbeen houdt de achterhand tegen.

Het vooruitgaan is minder nadeelig, dan het terugtreden; het is eveneens beter dat de voorhand een weinig te veel vóór is, dan dat de achterhand vooraf gaat, omdat de schouders daardoor de noodige vrijheid missen, welke tot het overtreden der voeten noodzakelijk is.

- De ruiters zijn in het begin geneigd het bovenlijf buitenwaarts te doen hellen en het binnenbeen van het paard te verwijderen. Deze kwade gewoonte moet ten sterkste worden tegengegaan.
88. Na eenige passen te hebben doen overschenken, kommandeert de onderwijzer:

HALT.

Op dit kommando doet de ruiter door het aanhouden van den buitenteugel het verder op zijde treden der voorhand, en door het aandrukken van het binnenbeen, dat der achterhand ophouden; zoodat het paard met het hoofd loodregt tegen de muur geplaatst is. De handen herneemen de eerste stelling.

89. *Wanneer men links wil overschenken* wordt gekommandeerd :

1. *Links* OVERSCHENKELEN.
2. MARSCH.

Op het eerste kommando, neemt de ruiter de tweede stelling der handen aan, stelt het hoofd des paards een weinig links en de achterhand regts.

Op het kommando: MARSCH, wordt de zijgang door tegenovergestelde hulpen als boven uitgevoerd.

90. *Wanneer men het overschenken wil eindigen*, en de ruiters op dezelfde hand den hoefslag doen volgen, wordt gekommandeerd :

Voor = WAARTS.

Op het tweede gedeelte van dit kommando, worden de paarden door binnenteugels en binnenbeen, regt op den hoefslag geplaatst en door het aanleggen der beenen vooruit gebragt.

91. De kolonne, stilstaande, regts en links hebbende doen overschenken, zal men deze beweging in den marsch doen herhalen. Hiertoe wordt gekommandeerd :

1. *Regts (links) overschenkelt*.
2. MARSCH.

Op het kommando : MARSCH , wordt aan het paard de vereischte stelling gegeven, het zijwaarts treden aangevangen en voortgezet tot op het kommando :

Voor = WAARTS.

Als wanneer door het binnenbeen achter den singel aan te leggen en den binnenteugel in de rigting van den buitenschouder aan te houden , de achterhand des paards links wordt gesteld. Op den hoefslag gekomen , zal het door het aanleggen van beide beenen , vooruitmarcheren.

92. Het doorrijden der hoeken moet in den aanvang dezer oefening vermeden worden , daar het zeer moeijelijk is , en reeds vele geoefendheid van den ruiter vordert.

De voorhand des paard moet hierbij eenen grooteren cirkel beschrijven , middelerwijl de achterhand op de plaats wendt , en de buitenvoet kort over den binnenvoet wegtreedt ; het binnenbeen tegen en het buitenbeen achter den singel aangelegd , ondersteunt de achterhand ; de binnenteugel doet door een sterker aanhouden , de voorhand eenen grooteren kring doorloopen , terwijl de buitenteugel het afwijken van den hoefslag belet.

Het overschenkenen zal niet lang achtereen plaats hebben.

93. De voorgaande bewegingen goed uitgevoerd zijnde , zal men *overschenkelende van hand doen veranderen.*

Als de ruiters ter regter hand marcheren en het hoofd der kolonne op drie passen na , in het midden der lange zijde gekomen is , kommandeert de onderwijzer :

1. *Regts overschenkenelende.*

2. *Verandert van = HAND.*

Op het tweede kommando doet de ruiter zijn paard overschenkenen, tot dat hij aan den tegenovergestelden hoefslag aankomt, waar hij dus ter linkerhand marcheren zal.

De overigen voeren de beweging uit, op de plaats, waar zulks door den eersten ruiter is verrigt. Ter linker hand marcherende, geschiedt de beweging door tegenovergestelde kommando's en middelen.

HET GELID IN HET MIDDEN DER RIJBAAN STELLEN.

94. Hiertoe wordt gekommandeerd :

1. *Ter regter (linker) zijde in bataille.*

2. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, dat uitgesproken moet worden, zoodra de eerste ruiter den hoek is doorgestaan, om op de lange zijde te komen, wendt deze regts (links) en rijdt tot het midden der rijbaan door, waar hij halt houdt.

De andere ruiters wenden achterevolgens drie passen voorbij het punt, waar hun voorman heeft gewend, maken halt en rigten zich, als zij ter zijner hoogte zijn gekomen.

Het been naar de zijde, waarheen wordt opgemarcheerd, en de tegenovergestelde teugel, zullen beletten, dat de paarden op elkander aandringen.

SLUITEN EN OPENEN DER RIJEN.

95. Het gelid in bataille geplaatst zijnde, zal men door overschenkenen *de rijen regts en links doen*

sluiten. De rijen geopend zijnde , kommandeert men :

1. *Regts (links) sluit u.*
2. MARSCH.

Op : MARSCH , sluiten alle ruiters , behalve de vleugelman , overschenkelende aan , hunne tusschenruimte bewarende tot hun nevenman aan de zijde , waarheen men zich aansluit , heeft halt gemaakt. Het binnenbeen verhindert het opdringen , moettende zij daarmede even den beugel huns nevenman voelen , zonder het van het paard te verwijderen.

96. *Om de rijen te openen* , kommandeert de onderwijzer :

1. *Links (regts) opent u.*
2. MARSCH.

Op het kommando : MARSCH , hernemen de ruiters door het overschenken hunne tusschenruimte van drie passen ; ieder regelt zich regts (liuks) en blijft aan zijnen nevenman gesloten , tot dat deze halt houdt.

WENDINGEN OP HET MIDDEN.

97. Het middelpunt dezer wendingen is onder het midden van het paard gelegen. De voorbeenen beschrijven bij de wendingen regts eenen kring van de linker naar de regter zijde , terwijl de achterbeenen er eenen van de regter naar de linker doorloopen.

Bij de wendingen links heeft het tegenovergestelde plaats.

Zij worden gebezigd bij de zwenkingen.

De ruiters in één gelid zijnde, kommandeert de onderwijzer, tot eene vierde zwenking :

1. *Op het midden regts (links) om.*
2. MARSCH.

En, tot eene halve :

1. *Op het midden regts (links) omkeert.*
2. MARSCH.

VIERDE GEDEELTE.

DE GALOP.

---

98. Het aantal ruiters en hunne opstelling is even als in het vorige gedeelte.

Men moet hen vooraf onderrigten aangaande de bewegingen, die de beenen des paards maken; de wijzen, waarop het galopperen kan en het onderscheidene gevoel, dat daardoor den ruiter gegeven wordt.

Het galoppeert regts, wanneer de regter beenen de linker vooruitkomen.

Daarbij komt de linker achtervoet eerst op den grond.

Vervolgens de regter achter en linker voorvoet en eindelijk :

De regter voorvoet.

Het galoppeert links, als de linker beenen voor de regter uitkomen, alsdan zal de regter achtervoet het eerst den grond raken.

Vervolgens de linker achter en de regter voorvoet, en daarna de linker voorvoet.

Het galoppeerd verkeerdt, indien het regts moet galopperen, en zulks links doet, of omgekeerd.

Het galoppeerd ongeregeld, wanneer het van voren regts en van achteren links of van voren links en van achteren regts galoppeert.

Deze laatste gang is niet alleen gebrekkig, maar ook gevaarlijk: gebrekkig, omdat de achterhand des paards steun noch evenwigt heeft; gevaarlijk, omdat het zich in de ijzers kan vangen en storten.

99. Bij het regts galopperen voelt de ruiter eene merkbare beweging van de rechter naar de linker zijde, die hem meer op het linker zitbeen zal doen rusten.

Bij het links galopperen heeft het tegenovergestelde plaats.

Bij het ongeregeld galopperen, zal hij onregelmatige bewegingen en schokken gevoelen.

AANSPRINGEN.

100. Om regts aan te springen wordt de zwaarte des paards op de achterhand en in het bijzonder op den linker achtervoet gebragt, door de rechterhand binnenwaarts te draaijen en den linker teugel verheffend aan te houden, zoodat beide teugels in de rigting van den linker achtervoet toenemend verkort worden. Op datzelfde oogenblik worden de beenen achter den singel en, naarmate de teugels aangehouden worden, het linker been toenemend sterker aangelegd.

Door het aanhouden der teugels in deze rigting wordt de linker schouder van het paard teruggehouden, en door de tegenwerking van

het linker been de achterhand zóó krachtig te zamen gedrukt, dat het paard zich alleen door sprongen bewegen kan, en regts zal aanspringen. Zoodra de ruiter voelt, dat het zich van voren opheft om de galop aan te nemen, moet hij het de hand geven en toestaan, dat het vrij een paar galopsprongen doet, vóór dat hij het door halve ophoudingen de tijdmaat, waarin het in galop marcheren moet, doet aannemen.

Bij het aanspringen moet het op de regte lijn blijven, en het binnenbeen steeds zoodanig tegen het buitenbeen inwerken, dat de achterhand niet van dezelve kan afwijken.

Om links aan te springen, moet men volgens dezelfde grondbeginselen en door tegenovergestelde middelen te werk gaan.

De houding van den ruiter moet gedurende den galop zoo stil mogelijk en buigzaam zijn, en de bewegingen des paards volgen.

OPKLIMMING BIJ DE OEFENING IN GALOP.

101. In den aanvang dezer oefening doet men de ruiters uit den draf den galop aannemen, daarna uit den stap en vervolgens van de plaats.

Eerst doet men in de groote volte galopperen, daar het paard door zijne houding in dezelve meer genegen zal zijn aan te springen, dan op het vierkant; vervolgens op den hoefslag.

Ten einde de ruiters beter in het geven der hulpen te onderrigten, zal men op gelederenafstand doen opmerken en beginnen met hen

van het hoofd der kolonne af, man voor man, achterevolgens den draf en daarna den galop te doen aannemen. Men moet iederen ruiter waarschuwen, als hij in draf en galop moet gaan en hierbij zorg dragen dat men geen paard doet aanspringen, dat niet bedaard is.

Zoodra de ruiter zijn paard juist kan doen aanspringen en houding en evenwigt bewaren, zal de onderwijzer, er vier te gelijk, op gewonen afstand den galop doen aannemen, terwijl de anderen midden in de rijbaan zijn geplaatst. Hij zal nu grootere naauwkeurigheid vorderen, om daarna met de geheele kolonne tot den galop op den hoefslag over te gaan.

Wanneer de ruiters daarbij vorderingen aan den dag leggen, zal men man voor man van het hoofd der kolonne, uit den draf en stap den galop doen aannemen, en daaruit tot draf of stap overgaan.

VIER RUITERS OF DE GEHEELE KOLONNE UIT
DEN DRAF DEN GALOP DOEN AANNEMEN
EN DAARUIT IN DRAF OVERGAAN.

102. Wanneer de ruiters op den hoefslag of in de groote volte, op zes passen afstands van elkander, marcheren, kommandeert de onderwijzer :

1. *In galop.*
2. MARSCH.

Op het kommando : MARSCH, past de ruiter de bovenstaande grondbeginselen toe.

103. *Om uit galop in draf te doen overgaan*, kommandeert hij :

1. *In draf.*

2. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, doet de werking der teugels het paard in draf gaen en verhindert die der beenen, dat het den stap aanneemt of stilstaat.

VIER RUITERS OF DE GEHEELE KOLONNE UIT
DEN STAP DEN GALOP DOEN AANNEMEN
EN DAARUIT IN STAP OVERGAAN.

104. *Om uit den stap in galop over te gaan, kommandeert men:*

1. *In galop.*

2. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, nemen de ruiters den galop aan.

105. *Om uit den galop in stap over te gaan, kommandeert men:*

1. *In stap.*

2. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, moet de werking der tengels zich nadrukkelijk aan het paard doen gevoelen, het bovenlijf zich uitstrekken en teruggebracht worden, en het aanleggen der beenen voorkomen dat het paard stilstaat.

106. *Om van galop te veranderen, doet men in stap of draf overgaan en van hand veranderen.*

Galoppeert een paard ongeregeld of verkeerd, of springt het slecht aan, dan doet men het weder in den stap of draf overgaan en daarna op nieuw den galop aannemen.

Voelt de ruiter niet dat zijn paard ongeregeld of verkeerd galoppeert, dan moet de onderwijzer hem dit aanduiden, ten einde hem het onderscheid tusschen den regtschen en linkschen, en den geregelden of ongeregelden galop te doen opmerken.

De tijdmaat, waarin de galop zal worden uitgevoerd, moet gelijk en niet te kort zijn. Ook zal men dezen gang niet lang achtereen doen uitvoeren.

Bij vorderingen in den galop, zal men dezen met de bewegingen van het tweede gedeelte dezer les afwisselen.

HET KORT OMKEEREN.

107. *De wending op de achterhand* is de moeilijkste voor het paard en den ruiter, en moet met zeer vele omzigtigheid gedaan worden.

Zij wordt op het binnen achterbeen des paards uitgevoerd, dat op de plaats moet draaijen, terwijl het buiten achterbeen om hetzelfde heen treedt.

Men zal beginnen met de vierde en daarna de halve wendingen, door ieder ruiter afzonderlijk te doen verrigten.

108. *Tot de vierde wending* zal men den ruiter in den hoek der rijbaan plaatsen, en kommanderen:

1. *Op de achterhand* = REGTSOM.
2. MARSCH.

Op het eerste kommando wordt bij het verzamelen, het hoofd des paards regts gesteld en de achterhand door het buitenbeen ondersteund.

Op: MARSCH, zal de ruiter de werking van den binnenteugel en het buitenbeen nadrukkelijk aan het paard doen gevoelen. De buitenteugel zal het hoofd des paards opgerigt houden en een weinig nageven, om de voorhand te doen overtreden en het te snel wenden beletten.

Wanneer de beweging volvoerd is, doet de buitenteugel de voorhand en het buitenbeen de achterhand stilstaan.

Om de wending links uit te voeren, worden tegenovergestelde hulpen aangebragt.

109. *Om de halve wending te doen*, plaatst men den ruiter op de lange zijde, en wordt gekommandeerd:

1. *Op de achterhand* = REGTS OMKEERT.

2. MARSCH.

Deze beweging wordt volgens de aangewezenen grondbeginselen uitgevoerd.

110. De wendingen eerst stilstaande uitgevoerd, zullen in den gang worden herhaald.

Op het voorbereidende kommando zal de ruiter in beweging blijvende, zijn paard de bovengemelde houding geven, om op het kommando: MARSCH, halt te houden, de wending uit te voeren en door het aanleggen der beenen het paard in denzelfden gang te doen voortgaan.

111. Bij den aanvang dezer oefening zal men toelaten, dat het eenen kleinen cirkel met de achterbeenen beschrijft, terwijl eerst bij meerdere oefening de wending geheel op het binnen achterbeen geschieden zal.

Deze wendingen zullen in stap en draf uitgevoerd worden.

RIJDEN MET STIJGBEUGELS.

112. Zoodra de ruiter, bij het uitvoeren der voorgaande bewegingen, in alle gangen eenen vasten zit op den zadel verkregen heeft, zal men hem, met stijgbeugels, hetzelfde doen herhalen.
113. De beugels moeten steeds op gelijke lengte en zoodanig afhangen, dat in de voorgeschrevene houding des ruiters, de ballen zijner voeten daarop rusten, en er, wanneer hij zich in dezelfde opgeeft, eene ruimte ter breedte eener hand, tusschen zijnen zit en den zadel zich bevindt.
114. Om de beugels in beweging niet te verliezen, moet de houding der beenen en voeten onveranderd blijven en alleen het voetgewricht los en buigzaam zijn.
- Bij schokkende bewegingen of sprongen van het paard, moet de ruiter nimmer in de beugels eenen steun zoeken, noch de punten der voeten om laag brengen.

TWEDE LES.

INHOUD.

EERSTE GEDEELTE.	TWEDE GEDEELTE.
Aantal en kleeding der ruiters en uitrusting der paarden.	De galop.
Opstangen.	Aanspringen.
Geleiden der paarden naar de rijbaan en opstellen der ruiters.	Uitstrekken en verkorten van den galop.
Opstijgen.	Van de plaats in galop aanspringen en daaruit halt houden.
Houding der stangteugels en linker hand.	DERDE GEDEELTE.
Rigten der teugels.	
Bewegingen der linker hand.	In galop van hand veranderen.
Rijden met de stang en eindigen der les.	Wendingen en volten.
Afstijgen.	Springen.

EERSTE GEDEELTE.

AANTAL EN KLEEDING DER RUITERS, UITRUSTING DER PAARDEN.

115. Men gaat eerst tot deze les over, wanneer de ruiters eenen vasten zit en evenwigt hebben verkregen.

Hun getal en hunne kleeding zijn als in de eerste les.

De paarden zijn gestangd en gezadeld.

OPSTANGEN.

116. Het mondstuk der stang moet éenen duim breed boven de onderste haaktanden liggen, de tong vrij zijn en de zijstukken van het gebid op de lagen rusten; dat der trens iets hooger.

Het moet zoo passende zijn, dat het aan geene der zijden van den mond kan worden gezien, noch de lippen knelt.

De kinketen moet op zijn plat gedraaid in de kinholte liggen, ter hoogte van het midden van het mondstuk, de grootste schakel in het midden. Zij moet onder het gebid der trens met den laatsten of voorlaatsten schakel ingehaakt zijn, en wel zoodanig, dat het onderste gedeelte daarvan in den haak ligt. Wanneer de teugels niet zijn aangehouden, moet er tusschen de kinketen en den onderkaak eene speling zijn van twee vingers ruimte.

De bakstukken moeten achter de oog- en jukbeenderen in eene regte lijn tot aan de spleet van den mond liggen.

De gespen der bakstukken van het hoofdstel een weinig onder de oogbeenderen en gelijk met die van den keelriem.

De neusriem moet twee vingers breed onder het jukbeen, en de gesp aan de linker zijde op den vlakken onderkaak liggen, en zoo aangehaald, dat hij aan het neusbeen ligt en niet te vast is.

De keelriem moet zeer los zijn.

De teugelknoop moet zóó vast zitten, dat hij met moeite wordt verschoven.

GELEIDEN DER PAARDEN NAAR DE RIJBAAN EN OPSTELLEN DER RUITERS.

117. Tot het geleiden der paarden worden de voorschriften, in § 4 vervat, gevolgd, wordende de teugels der groote trens door die der stang vervangen.

Wanneer de ruiters in de rijbaan komen, stellen zij zich als in de voorgaande lessen op, en nemen de daarbij bepaalde houding en plaats.

OPSTIJGEN.

118. De onderwijzer kommandeert:

Maakt u gerced = OP TE STIJGEN.

(Een tempo en twee bewegingen.)

Op het laatste gedeelte van het kommando maakt de ruiter regts-om, laat de teugels los; neemt met de regter hand den linker stangteugel aan, de nagels benedenwaarts; maakt eenen pas regts, zoodat zijn linker been tegenover den beugel komt; doet de regter hand

langs den teugel tot aan den knoop glijden, plaatst den duim tusschen de teugels, om het einde derzelve te vatten en om hoog te brengen, zoodat, ligt en gelijkmatig aangehouden, het paard vooruit, noch teruggaan kan. Hij steekt den derden vinger zijner linker hand tusschen de stangteugels, en plaatst haar, ligt gesloten, op den kam.

Op: TWEE,

werpt hij met de regter hand het einde der teugels regts af, vat daarmede eene vlok manen, geeft die van onderen naar boven in de linker hand en wikkelt ze om den duim. Daarna maakt hij half regtsom, plaatst den regter voet drie palmen achter den linker hiel en den linker voet in den beugel; drukt de knie aan het paard, zonder het met de punt van den voet aan te raken; plaatst de regter hand met de vingers buitenwaarts, op den achterlepel; houdt het ligchaam regt, en ziet voor zich uit.

STIJGT = OP.

(2 *Tempo's*).

1^e. Tempo. Op het eerste gedeelte van dit kommando geeft hij zich loodregt op, de manen naar zich toe trekkende, en zich met den regter voet van den grond opgevende; steunt op de regter hand en drukt de knie, terwijl de hielen bijeen blijven, tegen den zadel.

2^e. Tempo. Op het laatste gedeelte van het kommando verlaat de regterhand den achterlepel, die zich vlak op den poetszak plaatst, om het ligchaam, terwijl het regter been uitgestrekt over het kruis van het paard gebragt wordt, tot het zacht nederzitten te ondersteunen.

Daarna laat hij de manen los, plaatst de linker hand in de houding, de regter hand langs de zijde en den regter voet in den beugel.

119. Zoodra de ruiters opgezeten zijn, verklaart men de houding, beweging en werking van de linker hand en der teugels.

De houding van den man is, met uitzondering van de teugels en handen, zooals vroeger gezegd is.

HOUDING DER STANGTEUGELS EN LINKER HAND.

120. De ruiter steekt den derden vinger der linker hand tusschen de stangteugels, de teugelknoop op dien vinger; het uiteinde over den eersten en regts afhangende, de trensteugels gelijkelijk verdeeld, in de volle hand over de stangteugels geplaatst, de hand gesloten, de duim op het tweede lid van den voorsten vinger; de bovenarm loodregt; de voorarm daarmede eenen regten hoek uitmakende en met de binnenzijde zacht aan het lijf rustende; de hand ter hoogte van den voorarm, midden vóór en eene palm van het lijf, een weinig binnenwaarts gebogen, zoodat de duim in de verlenging van den naad der mouw is; de pink iets nader bij het lijf dan het bovenste der hand.

De regter hand hangt natuurlijk langs de zijde af, achter de dij, en zonder stijfheid geopend.

121. Wil men het gebruik der trensteugels met dat der stang vereenigen, dan moet men met den duim en de drie eerste vingers der regter hand die aanvatten, en op gelijke lengte met de stangteugels doortrekken. Daarna neemt men

den regter trensteugel op gelijke lengte met den stangteugel in de regter hand, en plaatst die ter hoogte van de linker.

Wanneer het paard met beide handen bestuurd wordt, is aangenomen, dat bij het rijden in de tweede stelling der handen, de regter hand hooger of lager dan de linker moet worden gehouden, naarmate men op de linker of regter hand in de rijbaan is; de linker hand blijft steeds op hare plaats.

Om de trensteugels los te laten, opent men de linker hand, en plaatst in haar die teugels zoodanig, dat zij gelijk afhangen.

RIGTEN DER TEUGELS.

122. *Om de teugels te rigten*, wordt gekommandeert:

RIGT = TEUGELS.

2 *Tempo's.*

1^e Op het kommando: RIGT, vat de ruiter de teugels met den duim en den voorsten vinger der regter hand boven den linker duim aan, laat deze tot het einde der teugels glijden, om hen door den teugelknoop, die met den duim en eersten vinger der linker hand tegen den derden vinger wordt aangebragt, gelijk door te trekken. De duim wordt omhoog tegen denzelfden gestrekt, en de regter hand met de nagels naar voren, ter hoogte van de das opgeligt, de elleboog omlaag.

Op het kommando: TEUGELS, wordt de linker hand gesloten, het einde der teugels regts afgeworpen en de regter hand herplaatst.

Bij dat rigten worden de beenen nabij gehouden.

BEWEGING DER LINKER HAND.

123. *Tot het aanhouden* doet de ruiter den pink opwaarts tot het lijf naderen, de nagels naar boven keerende.
124. *Tot het geven* doet hij den pink den hals van het paard, en den duim het lijf naderen, de nagels naar onderen.
125. *Het wenden* geschiedt naar dezelfde grondbeginselen als op de trens. De binnenteugel leidt het paard in de wending; de binnenteugel rigt het hoofd op, bepaalt de grootte van dezelve en belet het afwijken der achterhand.
126. *Tot het regts wenden* wordt eerst de hand binnenwaarts gedraaid, zoodat de pink het onderlijf in de rigting van de linker heup nadert. Vervolgens wordt de hand nog meer gedraaid, zoodanig, dat de pink den regter tepel nadert, zonder dat de duim digter bij den hals van het paard komt.
127. *Tot het links wenden* wordt eerst de hand omgedraaid, zoodat de pink de regter heup nadert. Daarna wordt de hand nog meer gedraaid, zoodanig dat de pink het ligchaam des ruiters in de rigting van den linker tepel nadert.
128. *Om regts te overschenken* doet de hand de eerste beweging tot het regts wenden, waardoor het paard zal zijwaarts treden, en gaat in hare vorige stelling terug, zoodra de eerste tred gedaan is. *Om links te overschenken* heeft het tegenovergestelde plaats. Bovengemelde bewegingen der hand zullen uit het polsgewricht uitgaan; en geene stijfheid aan den voorarm mogen te weeg brengen.

Zij gaan steeds met overéénstemmende hulpen der beenen gepaard.

RIJDEN MET DE STANG EN EINDIGEN DER LES.

129. Na de ruiters de bewegingen der hand en de werking daardoor van de stang te hebben verklaard, zal men deze op de plaats doen uitvoeren en vervolgens het eerste en derde gedeelte der les verrigten.

Deze oefening wordt als vroeger is bepaald, geëindigd.

130. Men kommandeert:

Maakt u gereed = AF TE STIJGEN.

1 *Tempo.*

Op het laatste gedeelte van dit kommando wordt met de linker hand eene vlok manen genomen, de regter hand vlak op den poetszak geplaatst en de regter voet van den beugel ontdaan.

STIJGT = AF.

Twee tempo's, het tweede in twee bewegingen.

1^e *Tempo.* Op het eerste gedeelte van het kommando brengt de ruiter op den linker beugel steunende, het regter been gestrekt over het kruis van het paard naast het linker; en de regter hand van den poetszak op den achterlepel. Het bovenlijf wordt regt gehouden.

2^e *Tempo.* Op het laatste gedeelte van hetzelfde plaatst hij den regter voet op den grond, den linker uit den beugel en naast den regter.

Op: TWEE, maakt hij, den achterlepel, de manen en teugels loslatende, links om op den linker hiel, vat met de regter hand den linker trensteugel, maakt eenen pas voorwaarts, met den regter voet aantredende en neemt de houding aan als voor het opstijgen.

TWEEDE GEDEELTE.

DE GALOP.

131. De grondbeginselen van den galop, in de eerste les voorgeschreven, en de wijze hoe die aldaar onderwezen wordt, moeten ook hier toegepast worden.

Zoodra de ruiters hunne paarden goed doen aanspringen, wordt het tweede en derde gedeelte dezer les afgewisseld met de bewegingen van het derde gedeelte der eerste.

AANSPRINGEN.

132. *Om rechts aan te springen* wordt de hand zoo gedraaid, dat de pink de linker heup nadert, en de teugels toenemend in de rigting van het linker achterbeen verkort worden.

Omlinks aan te springen, moet door het draaijen der hand de pink de regter heup naderen, en de teugels toenemend in de rigting van het regter achterbeen verkort worden.

133. Deze bewegingen gaan gepaard met de overeenstemmende hulpen der beenen, die in de eerste les zijn aangeduid. De onderwijzer volgt bij het onderrigt in deze les de opklimming, die van § 101—106 is voorgeschreven.

UITSTREKKEN EN VERKORTEN VAN DEN GALOP.

134. *De galop zal uitgestrekt en verkort worden*, op de kommando's:

Sterker (korter) = GALOP.

De beenen worden tot het uitstrekken van den galop, nadrukkelijker aangelegd en het paard de hand gegeven.

Het verkorten van den galop geschiedt door halve ophoudingen, moettende daarbij de werking der beenen het paard beletten, dat het den draf aanneemt.

Het uitstrekken en verkorten moeten bedaard en trapswijze geschieden.

VAN DE PLAATS IN GALOP AANSPRINGEN
EN DAARUIT HALT HOUDEN.

135. *Terwijl de kolonne stilstaat*, wordt gekommandeerd :

1. *In galop.*
2. MARSCH.

Hoewel zeer bedaard, zal de werking der hand en beenen zich nadrukkelijker aan het paard doen gevoelen, dan wanneer het in den gang den galop zal moeten aannemen.

136. *Om de ruiters uit den galop te doen halt houden*, wordt gekommandeerd :

1. *Kolonne.*
2. HALT.

Op het kommando : HALT, wordt het paard, terwijl de ruiter goed doorzit en het bovenlijf uitstrekt, door nadrukkelijker werking van handen en beenen, op de plaats opgehouden.

Bij het ophouden zullen de beenen het afvalen van de achterhand en het teruggaan voorkomen.

137. *Om van hand te veranderen*, zal men de kolonne vooraf den draf of stap doen aannemen.

DERDE GEDEELTE.

IN GALOP VAN HAND VERANDEREN.

---

138. *Het veranderen van hand in galop* moet eerst door de lange zijde plaats hebben, en later door de wendingen regts en links; regts- en links omkeert.
139. *Om op de hoeklijn van hand te veranderen, regts in de rijbaan zijnde*, moet de ruiter, zoodra hij den hoefslag verlaten heeft, het paard nog meer verzamelen en in het midden van galop veranderen, door het linker been op, het rechter been sterk achter den singel aan te leggen, de teugels in de rigting van het rechter achterbeen te verkorten en het gewigt des bovenlijfs iets meer op het rechter zitbeen over te brengen. Het paard wordt dan links gebogen, het rechter achterbeen meer bezwaard, en de linker zijde verligt, waardoor de linker beenen de rechter zullen vooruit gaan.

Om van hand te veranderen, links in de rijbaan zijnde, zal men de hulpen in eenen tegenovergestelden zin aanwenden.

140. *Bij de wendingen regts en linksom keert* moeten de ruiters van galop veranderen, op het oogenblik, dat zij op den hoefslag terug komen.
141. *Galoppeert het paard ongeregeld*, dan maakt de ruiter eene halve ophouding en herhaalt de tot den galop voorgeschrevene hulpen, tot dat het paard den geregelden galop aanneemt.

WENDINGEN EN VOLTEN.

---

142. De oefening tot wendingen en volten in galop, wordt met de groote volte aangevangen.

143. De grondregels tot het uitvoeren der volten, vroeger beschreven, zijn op die in galop te verrigten, van toepassing, zullende de werking des binnenteugels en buitenbeens echter gevoeliger zijn, en het paard meer binnenwaarts zijn gebogen.

De voorbereiding tot de kleine volten begint men met twee ruiters te gelijk in de groote volte te doen rijden, die langzamerhand tot eene van achttien passen in den omtrek zal worden verkleind.

Dit nu zal zoowel op de regter als linker hand plaats hebben.

144. Na deze ruiters op de lange zijde den galop te hebben doen aannemen, moet de onderwijzer, zoodra zij het punt, waar de volte zal aanvangen, bereikt hebben, kommanderen :

1. *Groote volte.*

2. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, beginnen zij den cirkel en verkleinen dien langzamerhand.

Na tweemalen den kleinsten cirkel te hebben doorgereden, moeten zij hem in dezelfde evenredigheid vergrooten, en op het kommando :

Voor = WAARTS,

den hoefslag volgen, omkeeren en links hetzelfde herhalen, of daartoe op de volte van hand veranderen.

145. Zoodra de onderwijzer overtuigd is, dat de ruiters bovengemelde beweging goed uitvoeren, zal men tot de wendingen en volten, volgens de kommando's en volgorde in het derde gedeelte der eerste les voorgeschreven, overgaan.

Zij moeten ook in deze oefening eerst in stap worden gedaan, voor dat men dezelve in galop doet uitvoeren.

SPRINGEN.

146. Het springen in de rijbaan geschiedt over eenen slagboom, die met stroo omwonden, eerst op den grond gelegd en daarna door twee ruiters op de vlakke hand gehouden wordt.

Ook kan men, terwijl een ruiters het einde naar het binnenste der rijbaan gekeerd, vast houdt, het andere einde tegen den muur doen leunen.

147. Tot het springen in het vrije, of in de opene rijbaan, werpt men eenen aarden wal op, beplant dien met rijshout en voorziet hem van zijwallen, beplant met hooger rijshout, ten einde de paarden er niet om heen kunnen.

In het begin wordt de slagboom gehouden of de aarden wal opgeworpen, ter hoogte van drie palmen en tot op ééne el opgeklommen.

148. Eerst brengt men het paard bij het voorwerp, waarover het zal springen, om het te zien, ten einde het geene vrees hebbe. De onderwijzer doet man voor man en daarna het geheele gelid achter elkander springen, en stelt eenen ruiters aan het hoofd, wiens paard gewillig springt. Op zes passen van den slagboom of wal, verzamelen de ruiters met nadruk hunne paarden, zitten goed door en houden de lenden regt. Op het oogenblik dat het paard tot den sprong zijne voorhand verheft, geven zij de hand en leggen de beenen sterker aan. Gedurende den sprong sluiten zij zich

met de deijen en kuiten , drukken de hielen naar beneden , om het paard niet men de sporen aan te raken , houden de lenden zonder stijfheid regt en het bovenlijf terug. Op het oogenblik dat het paard op den grond komt, moeten zij het met de hand ondersteunen , en om zoo te zeggen , opvangen , het met de beenen krachtig voortdrijvende , om in den voorgaanden gang , tot de plaats , waar men moet halt houden , terug te keeren.

149. De onderwijzer zal eerst uit den draf, vervolgens uit den galop en ééns of ten hoogste tweemaal in dezelve oefening den sprong doen uitvoeren. Hij volgt het paard , dat onwillig tot het springen is , met de chambrière , bedient zich daarvan bij volstreckte ongehoorzaamheid en gedooft niet, dat het de rijbaan verlaat, alvorens gesprongen te hebben.

DERDE LES.

OEFENING MET DE WAPENS.

INHOUD.

BERSTE GEDEELTE.

Het aantal ruiters, hunne kleeding en wapening.
Geleiden der paarden.
Opstellen.
Op- en afstijgen.
Herhaling der vorige bewegingen met getrokkenene en opgestokene sabel.
Oefening stilstaande met de sabel.

Oefening in alle gangen met de sabel.

TWEDE GEDEELTE.

Oefening met de lans.
Geleiden der paarden.
Op- en afstijgen.
Herhaling der vorige bewegingen met gedragene en afgezette lans.
Het gebruik der lans stilstaande.
„ „ in alle gangen.

DERDE GEDEELTE.

Oefening met de vuurwapens.
Geleiden der paarden en opstellen.

Op- en Afstijgen.
Herhaling der vorige bewegingen.
Het laden en vuren stilstaande.
Oefening der wapens in alle gangen.

EERSTE GEDEELTE.

**HET AANTAL RUITERS, HUNNE KLEEDING
EN WAPENING.**

150. Men vereenigt tot deze les een aantal van 12 of 16 ruiters, naarmate de grootte der rijbaan zulks toelaat. Zij zijn als voren gekleed, met kaske of schabska, en in het eerste gedeelte dezer oefening van de sabel, in het tweede van sabel en lans, in het derde van alle wapens voorzien.

GELEIDEN DER PAARDEN.

151. Bij het geleiden der paarden is de sabel in den haak; zoodra de ruiters plaats in het gelid hebben genomen, wordt zij onthaakt.

OPSTELLEN.

152. De ruiters worden als in de vorige lessen, wanneer zij in de rijbaan komen, opgesteld.

OP- EN AFSTIJGEN.

153. Het op- en afstijgen geschiedt zooals §§ 117 en 129 voorschrijven.

HERHALING DER VORIGE BEWEGINGEN MET
GETROKKENE EN OPGESTOKENE SABEL.

154. Men zal de ruiters de bewegingen der eerste en tweede les doen herhalen , met getrokkenene en opgestokene sabel.

OEFENING STILSTAANDE MET DE SABEL.

155. Daartoe zal men het gelid midden in de rijbaan stellen. Zoodra de ruiters , op eenen pas afstands van elkander marcherende, op de lange zijde gekomen zijn , kommandeert de onderwijzer :

1. *Met éénen regts (links).*

2. MARSCH.

3. HALT.

Of: 1. *Ter regter (linker) zijde in bataille.*

2. MARSCH.

3. HALT.

Men doet alsdan de bewegingen voorgeschreven bij §§ 56—70 der handleiding tot het behandelen der wapens uitvoeren.

OEFENING IN ALLE GANGEN MET DE SABEL.

156. Deze oefeningen moeten eerst in stap , vervolgens in draf en daarna in galop plaats hebben.

Men zal de ruiters onderwijzen de sabel in alle gangen te trekken en in den stap op te steken , vervolgens de verschillende bewegingen in §§ 56—70 der handleiding tot het behandelen der wapens doen uitvoeren en wel op de volgende wijze :

Bij het veranderen van hand op de hoeklijn en het verlaten van den hoefslag, regts in de rijbaan zijnde, de steken, houwen en paraden regts voorwaarts.

Op den tegenovergestelden hoefslag aankomende, de steken, houwen en paraden links voorwaarts, of omgekeerd, links in de rijbaan zijnde.

Bij de wendingen regtsom, de steken, houwen en paraden regts.

Bij linksom de steken, houwen en paraden naar de linker zijde.

Bij regtsomkeert de steken, houwen en paraden regts achterwaarts.

Bij linksomkeert de houwen, steken en paraden links achterwaarts.

Op de kommando's van voorbereiding wordt de gevechtstelling aangenomen, en op die van uitvoering de bovenstaande bewegingen gedaan.

Bij het einde der les zal men den houw naar den grond en de bewegingen van § 70 en 71 der handleiding tot het behandelen der wapens doen uitvoeren.

TWEEDE GEDEELTE.

OEFENING MET DE LANS.

GELEIDEN DER PAARDEN.

157. Bij het geleiden der paarden heeft de lansier behalve het einde der trensteugels, de lans in de linkerhand, zooals bij het dragen te voet in de regter hand is voorgeschreven, en de sabel in den haak.

OPSTELLEN.

158. Zij worden als in de voorgaande lessen opgesteld.

HOUDING VAN DEN LANSIER NAAST HET PAARD.

159. De lans wordt met de linker hand ter hoogte van de das gehouden, de duim door de lus gestoken, de elleboog en voorarm langs den stok en deze loodregt, de hiel der lans naast en op eene palm van de punt des linker voets geplaatst.

OP- EN AFSTIJGEN.

160. Met uitzondering der bewegingen der lans, geschiedt het op- en afstijgen, zooals vroeger is voorgeschreven.

Bij het opstijgen blijft de linker duim door de kleine lus gestoken, ten einde de linker hand voor de manen en teugels vrij blijve.

Na opgestegen te zijn, wordt zonder kommando de lans met de regter hand onder de linker aangevat en vervolgens vlug naar boven gebracht. Haar door de regterhand heen latende glijden en den hiel tusschen den hals des paards en het ligchaam doorbrengende, wordt zij in den regter schoen geplaatst en de regter hand ter hoogte van den schouder, de duim achter den stok gebracht.

161. Bij het afstijgen wordt op het kommando: *Maakt u gereed*, de regter hand om laag gebracht, de lans uit den schoen genomen en op de punt van den regter voet geplaatst. Op

het kommando: *af te stijgen*, wordt de lans loodrecht opgeligt, tusschen de teugels en den hals van het paard, naar de linker zijde gebragt in de linker hand, vervolgens eené vlok manen bij de teugels gegeven, de hiel op den grond zes palmen van den linker voorvoet van het paard geplaatst.

Afgestegen, worden de teugels en manen losgelaten, de lans met de linker hand ter hoogte van de das aangevat en de houding naast het paard aangenomen.

HERHALING DER VORIGE BEWEGINGEN MET GEDRAGENE EN AFGEZETTE LANS.

162. Men zal de bewegingen der eerste en tweede les met gedragene en afgezette lans herhalen.

GEBRUIK DER LANS STILSTAANDE.

163. Daartoe stelt men het gelid midden in de rijbaan op. Wanneer de ruiters op den afstand van drie passen marcherende, op de lange zijde der rijbaan gekomen zijn, kommandeert de onderwijzer:

1. *Met éénen regts (links).*
2. MARSCH.
3. HALT.

- of
1. *Ter regter (linker) zijde in bataille.*
  2. MARSCH.
  3. HALT.

164. Vervolgens:

Zet af = LANS.

1 *Tempo.*

Op het kommando: LANS, wordt zij links gebragt, met den duim en voorsten vinger der linker hand, zonder de hand te verplaatsen, aangevat. De regter arm wordt tot boven den elleboog door den lansriem gestoken en de lans op zijde geplaatst

Draagt = LANS.

1 *Tempo.*

Op het kommando: LANS, wordt zij door eene voorwaartsche beweging van den regter arm naar de linker zijde gebragt, en met den duim en voorsten vinger der linker hand aangevat. De regter arm wordt uit den lansriem gedaan en de stok met de regter hand op de bepaalde hoogte aangevat.

Vervolgens doet men de bewegingen uitvoeren in § 87 en volgende der Handleiding tot het behandelen der wapens voorgeschreven.

GEBRUIK DER LANS IN ALLE GANGEN.

---

165. De bewegingen stilstaande goed uitgevoerd wordende, moet men ze in alle gangen herhalen; de grondregels en volgorde, bij § 154 voorgeschreven, zijn ook daarbij van toepassing.

DERDE GEDEELTE.

OEFENING MET DE VUUWA PENS.

HET GELEIDEN DER PAARDEN EN OPSTELLEN.

---

166. Bij het geleiden der paarden, dat als in de voorgaande lessen geschiedt, wordt de karabijn,

na haar in den baak te hebben gedaan, over den regter schouder gehangen, de tromp naar boven, en de sabel ingebaakt.

De ruiters worden als vroeger opgesteld en onthaken de sabel, zoodra zij plaats in het gelid genomen hebben.

OP- EN AFSTIJGEN.

---

167. Het op- en afstijgen geschiedt zooals in de voorgaande les is voorgeschreven.

Opgezeten zijnde, wordt de karabijn met de regter hand, de pink naar boven, boven de schouder aangevat en over denzelfven heen omlaag gebragt.

Bij het afstijgen wordt zij, op het kommando: *Maakt u gereed*, met de regter hand, bij den koperen band, de kolf omhoog en het slot naar voren, aangevat en de hand ter hoogte van den regter schouder opgeheven.

Op het kommando: *Af te stijgen*, wordt zij over den regter schouder gebragt, de tromp naar boven en het slot naar achteren.

Is de karabijn in den schoen, dan wordt de kolf met de regter hand opgeligt, op het oogeblik, dat het regter been over het kruis gebragt wordt.

HERHALING DER VORIGE BEWEGINGEN.

---

168. Het herhalen der bewegingen van de eerste en tweede les met alle wapens, heeft ten doel om de ruiters en paarden aan het gewigt en het heen en weder slaan der wapens te gewennen. Men moet hierbij de karabijn of de pistool hoog nemen en weder op de plaats brengen,

alsmede de sabel trekken en opsteken, de lans dragen en afzetten, ten einde de ruiters te oefenen, om de vuur- met de blanke wapens te verwisselen.

HET LADEN EN VUREN STILSTAANDE.

HET LADEN DER KARABIJN.

169. Nadat men de ruiters, zooals de §§ 152 en 161 voorschrijven, heeft opgesteld, doet men hen, de karabijn in den schoen zijnde, de pistool ontblooten, den laadstok uit den koker trekken en afhangen, en kommandeert:

In den haak = GEWEER.

1 *Tempo*, 2 *bewegingen*.

1. Op het kommando: GEWEER, het bij de greep aanvatten, uit den schoen ligten, vlak in de linker hand plaatsen, de pink aan de panveer, de zijplaat naar boven, de tromp links, de duim om den loop, den slagriem afdoen en den haak aanvatten.

2. Den haak naar voren schuiven, den ring inhaken, met de regter hand de greep aanvatten, en de karabijn regts doen afhangen.

170. 1. *Lading in Tempo's*.

2. *Laadt* = GEWEER.

1 *Tempo*.

1. Op het kommando: GEWEER, het bij de greep aanvatten, in de linker hand plaatsen; de tromp een weinig verheven en links gerigt, de pink tegen de panveer, de duim om den loop, de regter duim tegen het staal, boven den vuursteen, de vier vingers gesloten, de voorarm langs de kolf.

<i>Opent</i> = PAN.	} Zoals bij § 118 in de Handleiding tot het behandelen der wapens is voorgeschreven.
1 <i>Tempo.</i>	
<i>Neemt</i> = PATROON.	
1 <i>Tempo.</i>	
<i>Opent</i> = PATROON.	
1 <i>Tempo.</i>	
<i>Kruid op</i> = PAN.	
1 <i>Tempo</i> , 2 <i>bewegingen.</i>	

Geweer = LINKS.

1 *Tempo*, 2 *bewegingen.*

1. Het geweer uit de linker hand loslaten, met de regter tusschen het ligchaam en teugels links brengen, de kolf langs de linker dij; de linker hand plaatst zich aan den stangring, de duim om den loop.

2. Het geweer met de linker hand digt langs de dij eene palm doen zakken, en met de beide laatste vingers der regter hand drie duimen van de tromp aanvatten.

<i>Patroon</i> = (in den) LOOP.	} Zoals boven, volgens § 118.
1 <i>Tempo.</i>	
<i>Trekt uit</i> = (LAAD) STOK.	
1 <i>Tempo.</i>	
<i>Zet</i> = AAN.	
1 <i>Tempo.</i>	
<i>Steekt op</i> = (LAAD) STOK.	
1 <i>Tempo</i> en 2 <i>bewegingen.</i>	

(Op zijne) plaats = GEWEER.

1 *Tempo.*

Het met de linker hand een weinig ophigten, met de regter bij de greep aanvatten, de kolf tusschen de teugels en het ligchaam regts brengen en het langs de regter dij doen afhangen.

HET LADEN DER PISTOOL.

171. Men kommandeert :

1. *Lading in tempo's.*
  2. *Laadt* = PISTOOL.
- 1 *Tempo*, 2 *bewegingen.*

1. Op het kommando: PISTOOL, wordt zij uitgetrokken en in de volle linker hand geplaatst, de pink tegen de panveer, de regter duim boven den vuursteen tegen het staal, de tromp een weinig verheven en links gerigt.

Opent = PAN.

1 *Tempo.*

Neemt = PATROON.

1 *Tempo.*

Opent = PATROON.

1 *Tempo.*

Kruid op = PAN.

1 *Tempo.*

Pistool = LINKS.

1 *Tempo.*

Zooals bij § 170 is voorgeschreven.

De kolf met de regter hand tusschen de teugels en het ligchaam door, links brengen, en de tromp met de beide laatste vingers der regter hand op drie duimen van het einde aanvatten.

Patroon = (in den) LOOP.

1 *Tempo.*

Zooals in § 170 voorgeschreven is.

Trekt uit = (LAAD) STOK.

1 *Tempo.*

Met de regter hand het bovenste van den laadstokriem aanvatten, de hand tot het oog van den stok doen glijden en dezen in de tromp plaatsen.

Zet = AAN.

1 *Tempo*.

Tweemaal aanzetten, waarbij de laadstok met den duim en de twee voorste vingers wordt vastgehouden.

Steekt op = (LAAD) STOK.

1 *Tempo*.

Den laadstok uittrekken en doen afhangen, de regter hand langs de zijde plaatsen.

(*Op zijne*) plaats = PISTOOL.

1 *Tempo*.

Haar met de regter hand bij de greep aanvatten, de linker loslaten en sluiten, en over de teugels in den holster plaatsen.

DE GEZWINDE LADING.

---

172. Men kommandeert:

1. *Gezwinde lading*.

2. *Laadt* = GEWEER. (PISTOOL.)

Op het kommando: GEWEER, (PISTOOL,) zal men de lading zonder tempo's uitvoeren.

HET VUREN.

MET DE KARABIJN.

---

173. Men kommandeert:

1. *Karabijn vuur*.

2. *Hoog* = GEWEER.

3. *Maakt* = VAARDIG.

4. AAN.

5. VUUR.

6. LAADT.

Op het kommando: GEWEER, het bij de greep aanvatten, opligten, de kolf op de dij plaatsen, de tromp met den regter schouder gerigt, de regter duim op den haan, de vingers onder den beugel.

Op: VAARDIG, den haan spannen en de greep aanvatten.

Op: AAN, met de regter hand de kolf tegen den regter schouder plaatsen, de linker hand omhoog en een weinig vooruit, om het geweer te ondersteunen, de pink aan de panveer; aanleggen en mikken, links over den hals van het paard heen.

Op het kommando: VUUR, lostrekken, het geweer in de linker hand doen vallen, in de positie van het 1^e tempo der lading, en met den duim en voorsten vinger de steenschroef aanvatten.

Op het kommando: LAADT, den haan in de rust zetten en de gezwinde lading uitvoeren.

Wil men, na vuur te hebben gegeven, de geweren niet doen laden, dan moet men kommanderen:

(Op zijne) plaats = GEWEER.

Zooals in § 169 is voorgeschreven, na den haan in de rust gesteld en de pan gesloten te hebben.

174. Om de karabijn in den schoen te plaatsen, kommandeert men:

1. *Uit den haak = GEWEER.*

1. *Tempo.* 2. *Bewegingen.*

1. Op het kommando: GEWEER, het bij de greep aanvatten, in de linker hand plaatsen, de pink aan de panveer, de tromp links, de zijplaat naar boven en den haak nemen.

2. Den karabijnhaak onthaken, naar achteren schuiven, den slagriem om de kolf doen, het geweer met de linker hand loslaten, met de rechter in den schoen plaatsen, de rechter hand langs de zijde.

MET DE PISTOOL.

175. Men kommandeert :

1. *Pistool* = VUUR.
2. *NEEMT* = PISTOOL.
3. *Maakt* = VAARDIG.
4. *AAN*.
5. *VUUR*.
6. *LAADT*.

Op het kommando: *NEEMT*, de hand aan de greep brengen.

Op: *PISTOOL*, dezelve uit den holster trekken, en in de volle linker hand plaatsen, de pink tegen de panveer, de rechter duim op den haan, en de vingers op den beugel.

Op: *VAARDIG*, den haan spannen, de tromp opheffen, de vuist ter hoogte en op twee palmen van den schouder, de beugel naar voren, de voorste vinger langs denzelfden.

Op: *AAN*, den arm half uitstrekken, om aan te leggen, den voorsten vinger op den trekker plaatsen, en op den halven man mikken.

Op: *VUUR*, met den vinger op den trekker drukken en vuur geven, de pistool in de linker hand plaatsen in de houding van het eerste tempo der lading, en met den rechter duim en voorsten vinger de steenschroef vatten.

Wil men, na vuur gegeven te hebben, niet doen laden, dan kommandeert men :

(*Op zijne*) *plaats* = *PISTOOL*.

Waarop men den haan in de rust stelt, de pan sluit, de pistool over de teugels in den holster en de regter hand langs de zijde plaatst.

HET LADEN VAN DE PISTOOL VOOR DEN LANSIER.

176. Het laden van de pistool moet *stilstaande met geslotene rijen*, en als *tirailleurs* verspreid uitgevoerd worden. In het eerste geval wordt de lans afgezet en de lading uitgevoerd, zooals in § 171 voorgeschreven is.
177. Om de lansen het laden als *tirailleurs* te doen uitvoeren, kommandeert men, de rijen geopend en de lans gedragen zijnde:

1. *Als tirailleurs.*
2. *Lading in tempo's.*
3. *Laadt = PISTOOL.*

Op het kommando: PISTOOL, wordt de lans uit den schoen geligt in de linker hand overgebracht, de linkerduim door de lus gestoken, zoodat de punt schuins links naar boven komt, vervolgens de lading uitgevoerd zoo als § 169 voorschrijft, waarna de lans gedragen wordt.

HET VUREN.

178. De lans gedragen en de rijen geopend zijnde, kommandeert men:

1. *Om te vuren.*
2. *Neemt = PISTOOL.*
- 1 *Tempo.*

Op het kommando: PISTOOL, wordt de lans in de linker hand overgebracht, de pistool ge-

trokken, vlak in de linker hand bij de lans gebragt, vaardig gemaakt en gevuurd zoo als in § 175 is gezegd.

Na gevuurd te hebben, wordt de pistool opgestoken en de lans aangevat, of herladen; in welk laatste geval de linker duim door de lus van den lansriem gestoken wordt.

OEFFENING MET DE WAPENS IN ALLE GANGEN.

179. Het aantal ruiters, hunne kleeding en wapening is als in de voorgaande oefening. Deze les zal buiten worden gegeven. Bij de oefening met de wapens in alle gangen, zullen in het langwerpige vierkant, bij het veranderen van hand, bij de wendingen en de volten, de bewegingen, zooals § 156 voorschrijft, plaats hebben.

Bij de oefening op regte lijnen zal man voor man in verschillende gangen het gelid verlaten, vooruitgaande de bewegingen met de sabel of lans, voorwaarts aan de rechter of linkerzijde uitvoeren, daarna de aanvallende en verdedigende bewegingen links achterwaarts; vervolgens keert hij naar het gelid terug, dezelfde bewegingen voorwaarts aan de rechter en linker zijde herhalende; rijdt achter den linker vleugel om; tien passen achter het gelid doet hij de bewegingen van den aanval en de verdediging regts achterwaarts en herneemt zijne plaats in het gelid.

Het laden der karabijn zal in stap; der pistool in stap en galop plaats hebben.

Met de karabijn vuurt men stilstaande; met de pistool in beweging, als: bij het veranderen

van hand trekt de ruiter de pistool en geeft vuur; na de verandering van hand op de korte zijde gekomen, legt hij buitenwaarts aan.

Bij de wendingen regts en linksomkeert, legt hij buitenwaarts aan en geeft vuur, zoodra hij op den hoefslag komt.

Gedurende de volte moet hij binnenwaarts aanleggen, en buitenwaarts vuren, zoodra hij op den hoefslag is teruggekeerd, het bovenlijf en de pistool vlug buitenwaarts keerende.

VIERDE LES.

INHOUD.

EERSTE GEDEELTE.	Springen.
Afzonderlijke aanval.	TWEDE GEDEELTE.
Rennen.	Aanhangsel.

EERSTE GEDEELTE.

AFZONDERLIJKE AANVAL.

180. *Om de ruiters in den afzonderlijken aanval te oefenen*, wordt aan het einde van het terrein het gelid gesteld, de sabel getrokken of lans gedragen.

Een korporaal wordt op 20 passen van den regter vleugel geplaatst, een tweede 60 passen verder; 60 passen verder een derde, een vierde mede 60 passen verder, en eindelijk een vijfde op 20 passen van den vierden, die het einde der renbaan aanduidt en tot directiepunt strekt

voor den eersten ruiter van den regter vleugel. Allen maken links front en kommanderen den gang, dien de ruiter, ter hunner hoogte gekomen, zal aannemen.

De eerste onderwijzer plaats zich waar de aanval moet eindigen. De tweede blijft bij het gelid, om de ruiters te verklaren, wat zij moeten doen.

Om den aanval goed uit te voeren, zullen zij regtuit marcheren, tot directiepunt nemen de plaats, welke zij na den aanval in het gelid bekleeden, bedaard afrijden en van gang veranderen.

Zoodra de voorgaande halt maakt, zal de volgende afmarcheren.

Zij vangen in stap aan en nemen, na twintig passen dus te hebben gemarcheerd, op het kommando des eersten korporaaals den *drif* aan. Ter hoogte van den tweeden wordt de *galop* gekommandeerd, waarop de lansiers de lans uit den schoen en achter de knie plaatsen. Ter hoogte van den derden korporaal, kommandeert deze:

ATTAKEERT.

Op welk kommando de ruiter, door het nadrukkelijk aanleggen der beenen, het paard tot de grootste krachtsinspanning aanzet, en mits het meester blijvende, de tot zijnen snelsten gang noodige teugelvrijheid geeft. Te gelijk wordt de sabel of lans in de tot den aanval voorgeschrevene stelling gehouden.

Gedurende den renloop wordt het bovenlijf een weinig vooruit gebracht.

Ter hoogte van den vierden korporaal, neemt ruiter op het kommando:

Geeft acht door dezen korporaal gedaan, den draf; op dat van: *Peloton* den stap aan. Bij het overgaan in draf wordt de sabel of lans gedragen.

Op tien passen van den laatsten gaat hij in stap over en maakt HALT, door dezen korporaal uitgesproken, zoodra hij ter zijner hoogte is gekomen.

181. Deze aanval uitgevoerd zijnde, doet de onderwijzer *achterwaarts front maken*, zoodra de linker vleugelman zich in de rigting der afgebakende lijn bevindt; hiertoe kommandeert hij:

1. *Contra-marsch.*
2. *Met éénen regts.*
3. MARSCH.

Op het kommando: MARSCH, maakt de ruiter van den regter vleugel vooruitgaande regtsom en na drie passen te hebben gemarcheerd, regtsomkeert en gaat digt achter het gelid heen. De anderen maken achterevolgens regtsom, marcheren regtuit tot aan de plaats, waar de eerste regtsomkeert heeft gemaakt en volgen denzelfden hoefslag.

Zoodra de eerste ruiter in de rigting van den linker vleugelman gekomen is, kommandeert de onderwijzer:

FRONT,

waarop deze linksom maakt; zoodra hij drie passen heeft gemarcheerd, kommandeert hij:

HALT.

De anderen maken linksom, als zij tegenover hunne plaatsen en HALT, als zij in de rigting van den eersten ruiter komen.

De onderwijzer doet van den linkervleugel den aanval uitvoeren en daarbij de houding

van sabel of lans voor het tweede gelid voorgeschreven, aannemen.

RENNEN.

182. Men plaatst de ruiters op één gelid met tien passen tusschenruimte, aan het uiteinde van een uitgestrekt terrein, en doet hen, op afgebakende punten, den draf, galop en renloop aannemen, om in den laatsten gang 200 passen afstands te doen rijden.

Het aantal ruiters, dat men te gelijk doet rennen, zal niet meer dan zes bedragen.

SPRINGEN.

183. Bij *het springen* wordt de lans gedragen en uit den schoen genomen.

Het springen over den wal of de heg moet volgens de grondbeginselen, welke in de voorgaande les voorgeschreven zijn, plaats hebben, en zal nu ook in gestrekten galop geschieden.

De ruiters worden met het front naar en den regtervleugel tegenover het smalle gedeelte van de sloot, op 30 à 40 passen afstands, geplaatst.

Zij marcheren met éénen af; de eerste gaat regtuit; de andere volgen op twaalf passen, marcheren eerst drie passen regtuit, wenden regts, vervolgens links en volgen den hoefslag hunner voorlieden.

Na gesprongen te hebben gaat de eerste 30 à 40 passen vooruit en maakt halt: de andere nemen schuins marcherende, hunne plaats, zoodra zij na het springen tien passen hebben afgelegd.

Tot het springen over de sloot, doet men er

eene van 20 à 25 passen lengte graven, aan het eene einde éenen pas breedte hebbende en verwijdende tot op vier passen. Hare diepte zal zeven palmen zijn.

De beide uiteinden moeten van zijdelingsche slooten zijn voorzien, om welke het paard niet heen kan gaan. Op 50 à 60 passen ter weder zijde, zal het terrein effen en de slootranden vast zijn.

Laat het terrein dit toe, zoo is het graven van slooten van opklimmende breedte te verkiezen.

TWEEDE GEDEELTE.

AANHANGSEL.

OEFENING IN HET ZWEMMEN.

184. Waar de plaatselijke gesteldheid zulks toelaat, zal men de ruiters *in het zwemmen* te paard oefenen. Hunne kleeding is bij den aanvang dezer oefening in linnenbroek en hemd.

Het paard heeft de trens aan.

De zwemplaats moet vaste en zacht afhellende oevers hebben. Aan de overzijde van het water plaatst men eenen ruiter te paard, waarop hij, die zwemt, zich dirigeert, en waarheen zijn paard, genegen om dit te bereiken, beter zwemmen zal.

De onderwijzer doet bij het begin den ruiter naast twee manschappen, die meer gezwommen hebben, in het water rijden. Deze zal zijn

paard, zoolang het niet zwemt, regt op den ruiters, die aan de andere zijde zich bevindt, besturen, en zoodra het begint te zwemmen, de teugels in de linkerhand nemen, met de regter de manen vatten en zich met de beenen aan het paard sluiten. Een naauwlijks merkbaar gevoel der trens is voldoende, om het de rigting aan te wijzen, die het in het zwemmen volgen moet; vooral paarden, die met schokken zwemmen, moeten zeer zacht worden bestuurd.

De ruiters vermijde op de watervlakte te zien, en houde, gedurende het zwemmen, zijn oog op den ruiters aan de overzijde. Geraakt hij door het zinken der achterhand te diep in het water, of voelt hij, dat hij door zijn gewigt op de achterhand, zal achterover vallen, zoo vat hij met beide handen de manen, laat zich van het paard, en zwemt naast hetzelve. Hetzelfde doet hij als het begint rond te draaijen of dreigt te zinken.

Zoodra de ruiters afzonderlijk in staat zijn, met hunne paarden te zwemmen, zoo voegt men er vier te zamen naast elkander. Wanneer het mogt voorkomen, dat men met gestangde en gezadelde paarden zwemmen moet, zoo ont-doe men hen van al, wat in hunne vrije be-weging zou kunnen hinderlijk zijn. Men hake den kinketen lossen in, gespen den neus en keel-riem los, ont-doe hen van den staatriem, make het voortuig en den singel minder vast. De stang-teugels worden slechts zooveel aangehouden, dat er geen gevaar bestaat, dat het paard met de voorbeenen zich daarin verward, en het met de trens bestuurd.

HET RIJDEN OP ONEFFENE WEGEN.

185. Op *steenachtige en ongelijke wegen* moet de ruiter het paard meer in de hand en tusschen de beenen hebben.

Op *weeke gronden* geve hij het meer vrijheid. Moet hij over smalle paden rijden, zoo zitte hij rustig en onbevreesd te paard, waardoor dit vrij zal marcheren. De meeste paarden worden vreesachtig door het gevoel, hetwelk hun de onrust der ruiters geeft. Wanneer hij op het smalle pad is gekomen, moet hij het vrijheid geven en hand en beenen gereed houden, om het te ondersteunen en te helpen.

Moet hij *door lage poorten of bosschen* rijden, die hem beletten zijne houding te paard te bewaren, zoo bukt hij zich zoodanig, dat de besturing of beweging des paards zoo min mogelijk daardoor wordt belemmerd.

Bij het rijden over *ijs of glibberige gronden*, zal ook de rustige houding des ruiters veel toebrengen, tot het onbevreesd marcheren des paards. Men houde daarbij hand en beenen gereed om het te ondersteunen en te helpen, wanneer het mogt uitglijden of struikelen, en houde de beugels zoodanig, dat wanneer het valt, men de voeten daarvan ontdoen kan.

Bij het doortrekken van *bergachtige terreinen* moet de ruiter zooveel mogelijk de beweging des paards, door het overbrengen van zijn gewigt op voor of achterhand, helpen. Bij *berg opwaarts rijden*, brengt hij het bovenlijf, geëvenredigd aan het verheffen der voorhand, vooruit, de beenen terug, en geeft het genoegzame teugelvrijheid, het met de beenen on-

dersteunende. Driftige paarden, die genegen zijn zich bij het klimmen te overhaasten, moeten, vooral wanneer het berg opwaarts gaan eenigzins van duur is, beteugeld worden.

Bij *berg afrijden* moet men het bovenlijf terug brengen, en het paard steun in de teugels doen vinden. Men doe het in langzamen en afgemeten en stap, schuins de hoogte aftreden. Langs eene steilte rijdende, laat men uit voorzorg den beugel aan die zijde los, en doe het paard rustig marcheren.

Bij het *rijden door water*, doet de ruiter het paard verzameld voortgaan, om het vallen voor te komen, wanneer de bodem oneffenheden heeft of steenachtig is, of wel, wanneer het paard, door met de voorbenen het water te slaan of met de achterhand naar beneden te duiken, neiging aan den dag legt om te gaan liggen. De ruiter moet zijn oog van de watervlakte afhouden en naar het punt, waar hij aan den oever of de overzijde komen wil, rigten. Gaat er stroom in het door te rijden water, zoo bestuurt men het paard in eenigzins schuin-sche rigting, ten einde niet al het geweld daarvan, vlak op het paard aankome.

HET RIJDEN VAN GEBREKKIGE PAARDEN.

186. Paarden, die *onzeker op de voorbenen zijn*, moeten bestendig in de hand en tusschen de beenen gehouden worden, en zulks meer, wanneer daarbij de grond oneffen is.

Die eene *zwakke of versletene achterhand hebben*, houde men tusschen de beenen en geve hun vrijheid, steun in de teugels te vinden.

Schuwe paarden behandelde men met zachtheid; men moet hen met bedaardheid en goedheid bij de voorwerpen brengen, waarvoor zij vrees betoonen, en hoewel op zijne hoede zijnde tegen zijsprongen, steigeren enz. door zachte behandeling hunne vrees benemen.

Ingelijks moeten aan *koppigheid* en *kolde-righeid*, bedaardheid en onbevreesdheid des ruiters worden tegengesteld; men rijde zulke paarden, zoo mogelijk, niet gedurende de hitte, geve hun eenen koelen stal en onthoude aan hen bovenmatig of verhittend voeder.

Steeksheid, die zich daarin openbaart, dat het paard weigert de stal te verlaten, naar andere paarden dringt, voor zekere voorwerpen of plaatsen blijft staan, weigert verder te gaan, steigert, tegen den muur, boomen of heggen aandringt enz. tracht men door bedaardheid en goedheid te boven te komen. Hebben deze geenen gewenschten uitslag, zoo moet men eene gepaste gestrengheid aanwenden, doch daarbij bestraffen op het oogenblik, wanneer het paard misdoet, daar anders de straffen nadeelig zijn en geheel hun doel missen zullen. Wanneer het paard weigert vooruit te gaan, doe men het achterwaarts marcheren; wanneer het weigert zich in eene of andere rigting te stellen, zoo doe men het eene tegenovergestelde houding aannemen enz.

Bij *éénoogige paarden* moet de ruiter zijne opmerkzaamheid in het bijzonder naar die zijde vestigen, waar het niet ziet en zich wachten het snel naar dien kant te wenden of bij voorwerpen te brengen, waarop het moet voorbereid zijn. Men kan dit gebrek eenigzins ver-

helpen bij het regtuitmarcheren, door het hoofd des paards iets naar die zijde te stellen, waar het niet ziet, als wanneer het met het gezonde oog vooruit zien kan.

Stort het paard, zoo moet de ruiter door de beenen nadrukkelijk aan te leggen of de sporen te geven en de teugels te gelijktijd aan te houden, het oprigten. Hij ontdoe zich zoo mogelijk oogenblikkelijk van de beugels en stijge af, daar het, bevrijd van het gewigt des ruiters, zich gemakkelijker zal oprigten.

Slaat een paard achteruit, zoo moet de oorzaak, die gewoonlijk in kitteling of drukking der achterhand, door het te veel terug zadelen, te vast gespen van den staatriem, drukken van den mantelzak of slingeren der sabel gelegen is, worden weggenomen. Is weerspanning of de geaardheid des paards daarvan de reden, zoo zal men de teugels aanhouden, terwijl men nadrukkelijk de beenen aanlegt of de sporen gebruikt, en alzoo door het gewigt des paards geheel op de achterhand over te brengen, verhinderen, dat deze zich verheft. De houding des ruiters moet hiertoe bijbrengen, door het bovenlijf, met buigzaamheid der lenden, goed terug te brengen en zich vast in den zadel te zetten.

Het *steigeren* spruit voort uit onbuigzaamheid van hals en lenden des paards, door ongenoegzame oefening, uit ruwe behandeling of zware hand des ruiters en daardoor veroorzaakte pijn op de lagen en te straf opstangen. Schuwe en steeksche paarden nemen hunne toevlugt daartoe, om niet in de rigting, die de ruiter verkiest, voorttegaan. Daar het paard niet steigeren kan, of het moet eene ophouding maken, zoo moet

deze ophouding door nadrukkelijk aanleggen der beenen of het geven der sporen belet worden; dit laatste zal ook met vrucht worden aangewend, als het, eene sterke achterhand hebbende, uit kwade geëardheid steigert, op het oogenblik, dat het zich het hoogst mogelijk verheft. Het moet in alle gevallen met volle teugelvrijheid gepaard gaan. Naar den graad, tot welken het zijne voorhand opheft, brengt de ruiter het bovenlijf voorover, en in die verhouding de beenen achterwaarts. Bij elke verheffing geeft de ruiter toe; hoe meer het paard steigert, des te meer brengt hij de hand en armen zelf vooruit, om het gewigt op de voorhand geheel over te brengen, en om, daar het beter is, den hals van het paard te omvatten, dan uit den zadel te glijden, daartoe zijne toevlugt te kunnen nemen. Gevoelige paarden, of die, welke uit vrees steigeren, moeten meer door bedaardheid en toespraak worden gerust gesteld, dan bestraft. Rijdt men op de trens, zoo kan het aanvatten der beide teugels dicht bij het mondstuk en met beide handen deze naar beneden te trekken, van nut zijn, zullende men, op het oogenblik, dat het paard met de voorbeenen nederkomt, de beenen of sporen nadrukkelijk gebruiken.

Voelt de ruiter dat het op het oogenblik, waarop het zoo hoog mogelijk zich verheft, op de achterhand onzeker wordt of wankelt, zoo ontdoe hij zich van de beugels en late zich van hetzelfde af, het met de handen van zich stootende, om den val te ontwijken. Bij paarden, die dikwerf en opzettelijk steigeren, heeft men dit laatste, door eenen ruk met de teugels voorbedachtelijk te bewerken,

als een middel tot bestraffing en verbetering aangegeven, doch daar deze handelwijze slechts uitvoerbaar is, onder voorwaarden, die zelden vereenigd voorkomen, kan zij niet aanbevolen worden.

De aanleidende oorzaken tot het *doorgaan*, zijn te ligt opstangen, onrustig gedrag van den ruiter op vurige paarden, hevig schrikken voor onverwachte voorwerpen of voorvallen, wedijver om andere paarden voorbij te loopen, gebrek aan houding in snelle gangen, veroorzaakt door zwakheid der achterhand, koppigheid, natuurlijke drift, mishandeling des ruiters enz. Daar het paard plotseling den ruiter ontspringt, zoo geraakt het uit die houding, waarin de stang hare volle werking heeft. Het gehoorzaamt niet meer aan dezelve, maar zet zich in den snelsten loop, gedurende welken het zich angstig maakt, daardoor alle gevoel verliest en niet meer te houden is. Het eene paard steekt daarbij hoofd en hals regtuit, maakt den achterhals onbewegelijk; het andere steekt den neus in den wind of houdt het hoofd schuins naar de eene of andere zijde; een derde zet de kin tegen de borst en belet daardoor geheel de werking der stang. De ruiter moet de lenden inbuigen, het bovenlijf terugbrengen, de beenen stil houden, dan eens de hand geven, dan weder de teugels aanhouden. Kan hij daardoor de stang hare werking niet geven, zoo tracht hij het paard door eenen der teugels plotseling en krachtig te doen werken, te wenden. Niet zelden gelukt het ook, het, na het de geheele teugelvrijheid te hebben gegeven, door een plotseling en gevoelig aanhouden van beide teugels, tot

staan te brengen. De ruiter moet het bovenlijf bij een oogenblikkelijk stilstaan wel uitstrekken, en door zich goed in den zadel te zetten, den zit trachten te bewaren, ten einde niet over het hoofd des paards te tuimelen.

Vertraagt het paard door vermindering zijner krachten, zijnen loop, zoo zette de ruiter het tot straf, weder tot snelleren gang aan; overigens trachte hij de aanleidende oorzaak daartoe te vermijden en zij steeds bedacht op alle voorvallen, waardoor het paard tot drift of tot doorgaan kan worden opgewekt.

ERRATA.

Bladz.	3 reg.	5 v. b.	staat :	hand.	less :	handen.
»	9	»	7 v. o.	»	van springt :	» van : springt ,
»	10	»	9 v. b.	»	geplaatst, en	» geplaatst en
»	11	»	15 v. b.	»	springen in	» springen , in
»	18	»	4 v. b.	»	voeren. Van	» voeren, van
»	24	»	11 v. o.	»	(links omkeert)	» (links) omkeert.
»	46	»	10 v. b.	»	den beugel	» het been
»	47	»	5 v. o.	»	galloppeert	» galloppeert
»	61	»	8 v. b.	»	der les	» der eerste les

INHOUD.

EERSTE LES.

Aantal en kleeding der ruiters en uitrusting der paarden.	§	1.
Het geleiden der paarden naar de rijbaan.	»	4.
Opstellen der paarden en houding der ruiters naast hen.	»	6.
Benaming der deelen van het paard.	»	8.
Opspringen.	»	10.
Houding te paard.	»	11.
Algemeene regels omtrent de houding.	»	12.
Binnen en buitenzijde der rijbaan.	»	13.
Stelling der handen.	»	14.
De teugels verlengen en verkorten.	»	18.
De teugels kruisen en verdeelen.	»	20.
Beweging der handen.	»	22.
Werking der teugels.	»	26.
Werking der beenen.	»	27.
Werking van handen en beenen.	»	28.
Het paard in evenwigt stellen en verzamelen.	»	29.
Vooruitgaan.	»	30.
Ophouden.	»	31.
Van gelederen afstand tot gewonen overgang.	»	33.
Van gang veranderen.	»	35.
In draf en stap overgaan.	»	36.
Van hand veranderen.	»	39.
Teruggaan.	»	40.
Ophouden na het teruggaan.	»	43.
Wendingen stilstaande.	»	46.
Gelederen en gewonen afstand nemen.	»	49.
Wendingen in den gang.	»	54.
Den draf uitstrekken en verkorten.	»	56.
De les eindigen.	»	58.
Afspringen.	»	59.
Het geleiden der paarden uit de rijbaan.	»	60.

TWEDE GEDEELTE.

Rijden op den zadel, kleeding der ruiters, zadelen.	§ 61.
Het geleiden der paarden naar de rijbaan	» 62.
Opstijgen.	» 63.
Zit op den zadel en herhaling der bewegingen van de voorgaande les.	» 64.
Eindigen der les en afstijgen.	» 65.
Het geleiden der paarden uit de rijbaan.	» 66.

DERDE GEDEELTE.

Rijden met sporen.	» 67.
De sporen.	» 69.
Rijden in de tweede stelling der handen.	» 70.
Afmarcheren.	» 71.
Verdeelen der gelederen.	» 73.
De groote volte.	» 75.
De kleine volte.	» 78.
Van de plaats in draf gaan.	» 81.
Uit den draf halt houden.	» 82.
Vereeniging der gelederen.	» 83.
Overschenkelen.	» 85.
Het gelid in het midden der rijbaan stellen.	» 94.
Sluiten en openen der rijen.	» 95.
Wendingen op het midden.	» 97.

VIERDE GEDEELTE.

De galop.	» 98.
Aanspringen.	» 100.
Opklimning bij de oefening in galop.	» 101.
Vier ruiters of de geheele kolonne uit den draf den galop doen aannemen, en daaruit in draf overgaan.	» 102.
Vier ruiters of de geheele kolonne uit den stap den galop doen aannemen en daaruit in stap overgaan.	» 104.
Het kort omkeeren.	» 107.
Rijden met stijgbeugels.	» 112.

TWEEDE LES.

EERSTE GEDEELTE.

Aantal en kleeding der ruiters en uitrusting der paarden.	§ 115.
Opstangen.	» 116.
Geleiden der paarden naar de rijbaan en opstellen der ruiters	» 117.
Opstijgen.	» 118.
Houding der stangteugels en linkerhand.	» 120.
Rigting der teugels	» 122.
Bewegingen der linker hand.	» 123.
Rijden met de stang en eindigen der les.	» 129.
Afstijgen.	» 130.

TWEDE GEDEELTE.

De galop	» 131.
Aanspringen.	» 132.
Uitstrekken en verkorten van den galop.	» 134.
Van de plaats in galop aanspringen en daaruit halt houden.	» 135.

DERDE GEDEELTE.

In galop van hand veranderen.	» 138.
Wending en volten.	» 142.
Springen.	» 146.

DERDE LES.

OEFENING MET DE WAPENS.

EERSTE GEDEELTE.

OEFENING MET DE SABEL.

Het aantal ruiters, hunne kleeding en wapening.	» 150.
Geleiden der paarden.	» 151.
Opstellen.	» 152.
Op- en afstijgen.	» 153.

Herhaling der vorige bewegingen met getrokkenene en opgestokene sabel.	§ 154.
Oefening stilstaande met de sabel.	» 155.
Oefening in alle gangen met de sabel.	» 156.

TWEEDE GEDEELTE.

OEFENING MET DE LANS.

Geleiden der paarden.	» 157.
Opstellen.	» 158.
Houding van den lansier naast het paard.	» 159.
Op- en afstijgen.	» 160.
Herhaling der vorige bewegingen met gedragene en afgezette lans.	» 162.
Het gebruik der lans stilstaande.	» 163.
Het gebruik der lans in alle gangen.	» 165.

DERDE GEDEELTE.

OEFENING MET DE VUURWAPENS.

Het geleiden der paarden en opstellen.	» 166.
Op- en afstijgen.	» 167.
Herhaling der vorige bewegingen.	» 168.
Het laden en vuren stilstaande.	» 169.
Oefening met de wapens in alle gangen.	» 179.

VIERDE LES.

EERSTE GEDEELTE.

Afzonderlijke aanval.	» 180.
Rennen.	» 182.
Springen.	» 183.

TWEEDE GEDEELTE.

AANHANGSEL.

Oefening in het zwemmen.	» 184.
Het rijden op oneffene wegen.	» 185.
Het rijden van gebrekkige paarden.	» 186.